

VIZIJA
prostorskega
RAZVOJA
Slovenije
do 2050

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

711.1(497.4)(082)(0.034.2)

VIZIJA prostorskega razvoja Slovenije 2050 [Elektronski vir] : študentska
prostorsko-planerska delavnica 2016 / [študenti magistrskega študija
Prostorskega načrtovanja (MA) 2015/2016 Univerza v Ljubljani, Fakulteta za
gradbeništvo in geodezijo ; urednica Alma Zavodnik Lamovšek]. - El. knjiga. -
Ljubljana : Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, 2016

Način dostopa (URL): <http://drugg.fgg.uni-lj.si/6142/>

ISBN 978-961-6884-43-3 (pdf)

1. Zavodnik Lamovšek, Alma
287505152

Študentska prostorsko-planerska delavnica 2016

"VIZIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE 2050"

Univerza v Ljubljani
Fakulteta *za gradbeništvo in geodezijo*

KAZALO

Uvod	6
I. Predstavitev metode dela	8
1.1 Streha za vse	9
1.2 Inovativna Slovenija	11
1.3 Prenova prostora	13
1.4 Aktivna družba	14
II. Izhodišča in gonilne sile za oblikovanje scenarijev in vizije prostorskega razvoja	15
2.1 Demografija	16
2.2 Strategije	18
2.3 EU dokumenti	20
III. Scenariji prostorskega razvoja Slovenije	22
3.1 Ko se svet obrne na glavo (scenarij 2050)	23
3.2 Čas je, da spregledamo ...	25
3.3 Srečen Slovenec	27
IV. Posamezne vizije prostorskega razvoja Slovenije	29
4.1 Streha za vse	30
4.2 Prenova prostora	34
4.3 Inovativna Slovenija	37
4.4 Aktivna družba	39
V. Predstavitev končnega predloga vizije prostorskega razvoja Slovenije	42
Inova(K)tivna Slovenija – aktiven prostor, aktivna družba	43
VI. Zaključna misel	45
PRILOGA	46

I. UVOD

ALMA ZAVODNIK LAMOVŠEK, MAJA SIMONETI

Priložnost sodelovati pri snovanju vizije prostorskega razvoja neke države, se ne ponudi vsaki generaciji študentov. V šolskem letu 2015/16 se je ta priložnost ponudila tudi generaciji študentov študijskega programa Prostorsko načrtovanje, ki ga izvajamo na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani (UL FGG). Na povabilo Ministrstva za okolje in prostor (MOP) smo se vključili v širšo, medfakultetno oz. celo meduniverzitetno študentsko delavnico »Vizija prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050«. Mlada generacija bodočih strokovnjakov ima tako redko priložnost, da se vključi v snovanje prostorskega razvoja na najvišji, strateški ravni. Tudi z vidika pedagoškega procesa in učnih ciljev je vključevanje študentov v takšno obliko dela izredno pozitivna izkušnja. Iz množice ciljev, ki si jih postavlja stroka, je mogoče izluščiti tiste, ki so navezani na temeljna spoznanja o trajnostnem razvoju ter odgovornem ravnanju s prostorom ter z njimi seznaniti tudi študente - bodoče strokovnjake na področju prostorskega planiranja (Zavodnik Lamovšek, Fikfak 2010, ne glede na raven obravnave izzivov prostorskega razvoja:

- ▶ spoznati pomen trajnostnega prostorskega razvoja in urejanja prostora,
- ▶ razumeti soodvisnost treh vidikov trajnostnega prostorskega razvoja: okoljskega, ekonomskega in socialnega,
- ▶ spodbuditi zavedanje o pomenu preudarne rabe prostora ter krepiti odgovornost pri ravnanju s prostorom,
- ▶ spremljati naravne in družbene pojave ter se kritično in odgovorno opredeljevati glede škodljivih vplivov v prostoru in okolju,
- ▶ pridobiti veščine različnih načinov opazovanja in vrednotenja sprememb v prostoru (tako v odnosu do naravnega kot grajenega prostora),

- ▶ prepoznati prostorske vire in možnosti za njihovo sonaravno rabo ter razumeti vzroke in posledice človekovega poseganja v prostor,
- ▶ zavedati se vplivov človekovih dejavnosti na trajnostni prostorski razvoj,
- ▶ sprejemati pozitivne odločitve o ukrepih, ki vodijo k izboljšanju kakovosti življenja k dolgoročni okoljski, gospodarski in družbeni blaginji,
- ▶ uporabljati primeren način komunikacije pri reševanju problemov, organizaciji dela in izvajanju posameznih nalog.

Ugotovimo lahko, da so študentske delavnice dobrodošel del v procesu snovanja vizije prostorskega razvoja Slovenije, ki koristijo predvsem študentom pri nabiranju praktičnih izkušenj in povezovanju s prakso. Snovanje same vizije pa mora temeljiti na jasno opredeljenih ciljih in izhodiščih, ki so podprti s strokovnimi in znanstveno raziskovalnimi ugotovitvami o stanju in razvoju slovenskega prostora. Za njen uspešen preboj pa je izrednega pomena tudi sodelovanje širše javnosti in komunikacija z vsemi zainteresiranimi deležniki.

Viri:

Zavodnik Lamovšek, A., Fikfak, A. 2010: Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju: informator za učitelje in šole. Priročnik za šole. Inštitut za politike prostora. Ljubljana

II. PREDSTAVITEV METODE DELA

1.1 Streha za vse

TANJA ELSNER, AJDA KAFOL STOJANOVIČ, ALEN MANGALFIČ, ANA POTOČNIK

Predstavitev metode dela

Za uvod v nalogo oblikovanja vizije prostorskega razvoja Slovenije, ki smo se je lotili okviru medfakultetne študentske delavnice, smo dejavno sodelovali na drugem javnem posvetovanju o prenovi Strategije prostorskega razvoja Slovenija (SPRS, 2004). Vizijo smo razvijali s pomočjo različnih metod dela znotraj fakultete, sočasno smo se udeležili več javnih dogodkov organiziranih s strani Ministrstva za okolje in prostor, ki so nam sporti podajali smernice za nadaljnje delo. Koraki, po katerih smo razvijali vizijo so prikazani v priloženemu procesnemu diagramu (*Diagram 1*), kateri prikazuje segmente oblikovanja vizije prostorskega razvoja Slovenije.

Bistvo prvega srečanja je bila izmenjava pogledov različnih strokovnjakov, predstavnikov lokalnih skupnosti, ministrstev, študentov različnih študijskih smeri o skupnem oblikovanju vizije prostorskega razvoja Slovenije. Posvetovanje je potekalo po metodi vrtiljaka, kjer smo se razdelili v več manjših delovnih skupin. Na podlagi že izdelane SWOT analize dejavnikov prostorskega razvoja smo le-to še dopolnili, kategorizirali prostorske napovedi kot pozitivne oz. negativne in izpostavili do 6 glavnih tematskih sklopov po skupinah.

Analiza obstoječih gradiv in dokumentov, kot izhodišče za oblikovanje vizije prostorskega razvoja Slovenije

Na podlagi izbranih tematskih sklopov vsake skupine, smo na predavanjih nadaljevali z izborom gonilnih sil. V začetni fazi smo pregledali številna domača in tuja strokovna gradiva ter dokumente v zvezi s prostorskimi trendi v Sloveniji in EU. Izhodišča za oblikovanje vizije prostorskega razvoja Slovenije je bilo poročilo o razvoju (UMAR), EU 2020, Plana B za Slovenijo (pobuda za trajnostni razvoj) in podatki iz statistične baze podatkov (SURs).

Nabor gonilnih sil po vsebinskih sklopih in razvoj možnih konceptov prostorskega razvoja

Z upoštevanjem stanja in trendov prostorskega razvoja Slovenije smo s pomočjo metode »možganskega viharja« (angl. brainstorming) izbrali gonilne sile, ki po našem mnenju pomembno vplivajo na prostorski razvoj države. V naslednjem koraku smo nadaljevali z izdelavo naslova vizije in z iskanjem ustreznega slogana. Nato smo oblikovali vizijo in jo poimenovali. Z ilustracijo smo prikazali 4 gonilne sile naše vizije in oblikovali logo, ki je povzel ime naše vizije (Streha za vse).

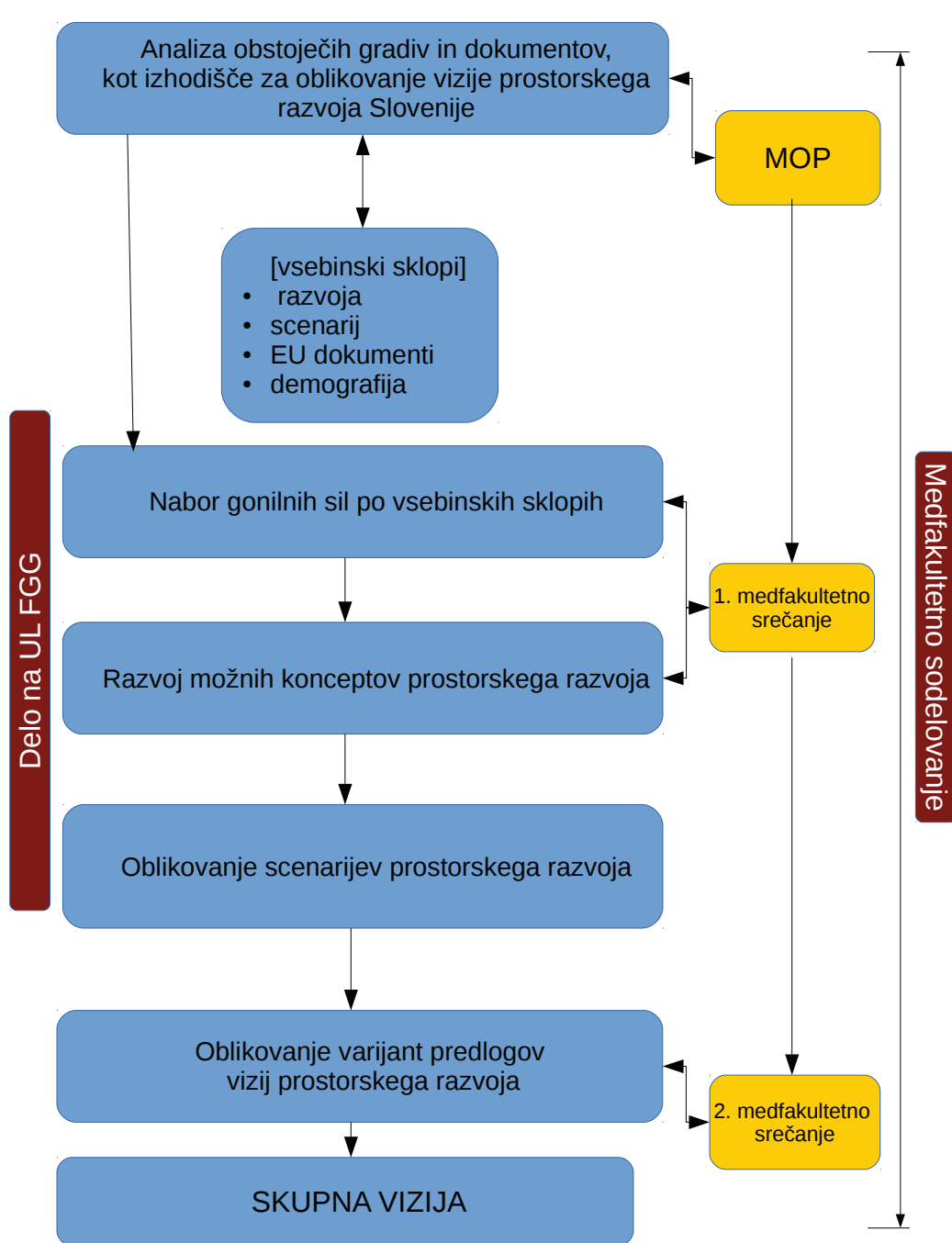
Oblikovanje scenarijev prostorskega razvoja

Pri oblikovanju vizij smo si pomagali s scenariji prostorskega razvoja Slovenije. Analizirali smo stanje v Sloveniji leta 2050 ob predpostavki nadaljevanja obstoječih trendov, preobrata v pozitivno in v negativno smer. Prostorsko stanje v Sloveniji smo razdelili na posamezna področja: krajino, poselitev in infrastrukturo. Pri oblikovanju vizij smo se želeli čim bolj približati pozitivnim scenarijem.

Pri oblikovanju vizije so nam pomagali tudi zunanji strokovnjaki. Krajska arhitektka Urška Kranjc nam je predstavila različne metode prikazov prostora, od piktogramov do tematskih kart in shem, ki so nam bili v pomoč pri nadaljnjem delu. Prostorski in urbanistični načrtovalec Tadej Žaucer nam je dal nasvete o oblikovanju shem in logotipov. Profesor Drago Kos je izpostavil socialne in demografske problematike, na katere moramo biti še posebej pozorni pri analizi prostora.

Skupinsko delo smo si razdelili na posamezna poglavja gonilnih sil, grafično oblikovanje (ilustracija, digitalizacija, izdelava logotipa), oblikovanje scenarijev prostorskega razvoja in na koncu oblikovali variante predlogov prostorskega razvoja Slovenije. Na koncu smo vse skupaj združili in oblikovali predstavitev.

Naše končne vizije prostorskega razvoja Slovenije smo na zaključnem dogodku predstavili vsem sodelujočim fakultetam in predstavnikom MOP na Biotehniški fakulteti na Oddelku za gozdarstvo. V zadnjem koraku smo sestavili skupno vizijo prostorskega razvoja Slovenije. Iz

vseh skupinskih končnih gonilnih sil smo sestavili štiri skupne gonilne sile, katere smo dodatno oblikovali. Te smo poimenovali, jim dodelili slogan ter izdelek predstavili na plakatu z ustreznimi pojasnili in grafičnimi elementi.

Slika 1: Procesni diagram; oblikovanje vizije prostorskega razvoja Slovenije

1.2 Inovativna Slovenija

ŽAN PAVLIN, MIHA TRSTENJAK, DOMEN OVČAR

5. KORAK – SKUPNA VIZIJA

Preden smo se lahko kakovostno lotili vizije prostorskega razvoja Slovenije, smo se morali seznaniti s trenutnim stanjem v prostoru. Udeležili smo se posveta na temo prostorskega razvoja Slovenije. Informacije smo prav tako črpali iz različnih spletnih strani, kjer smo dostopali do gradiv in dokumentov nosilcev urejanja prostora ter strokovnih organizacij na različnih ravneh (EU dokumentov, poročil UMARJA in statističnega urada RS). Vsaka skupina je nato predstavila svoje ugotovitve, o katerih smo nato razpravljali.

2. KORAK – OPREDELITEV GONILNIH SIL

Ko smo pridobili vse potrebne informacije, je vsaka skupina opredelila potenciale in možnosti za nadaljnji prostorski razvoj Slovenije, ki smo jih poimenovali „gonilne sile“. V naši skupini smo izbrali tri gonilne sile, za katere smo menili da pomembno vplivajo na družbeni, gospodarski, okoljski in prostorski razvoj. Vsak član skupine je eno izmed gonilnih sil podrobno opisal in razložil. Na podlagi izbranih gonilnih sil smo v naslednjem koraku opredelili možne koncepte prostorskega razvoja Slovenije.

3. KORAK – KONCEPTI IN SCENARIJI

Vsaka skupina je razvila svoj koncept po katerem je videla razvoj Slovenije. Skupaj v razredu smo nato premislili o možnih scenarijih, po katerih bi se lahko Slovenija razvijala, tako pozitivnih kot tudi negativnih.

4. KORAK – VIZIJE

V razredu je vsaka skupina predstavila svojo vizijo. Na predstavitvi vizije so bili prisotni tudi profesorji s Katedre prostorskega načrtovanja. Nato smo se udeležili med-fakultetnega dogodka, kjer smo te iste vizije predstavili še enkrat, in icer pred množico študentov drugih fakultet. Prisotni so bili tudi predstavniki ministrstva za okolje in prostor RS.

Kot zadnje dejanje, smo v sklopu razreda, naše štiri vizije združili v eno skupno. To smo storili tako, da smo se najprej razdelili na dve skupini, kjer je vsaka skupina iz dveh vizij izoblikovala eno, nato pa smo se vsi skupaj združili in iz dveh preostalih vizij, izoblikovali skupno vizijo celotnega razreda.

1.3 Prenova prostora

SIMONA VRANIČAR, DAVID KLEPEJ, MAJA MAUKO, MARKO JALOVEC

STRATEGIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE	Analiza trenutnega stanja	Gonilne sile	Scenariji
• Izdelava dolgoročnega načrta po korakih.	• Dokumenti prostorskega, gospodarskega, družbenega in okoljskega stanja v Sloveniji ter EU.	• Opredelitev in opis gonilnih sil na podlagi prostorskega, gospodarskega, družbenega in okoljskega vidika.	• Opredelitev negativnega, pozitivnega in dejanskega trenda razvoja Slovenije.

Metodologija

Z izzivom prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije (2004), ki jo pripravlja Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), smo se srečali pri predmetu Metodika prostorskega načrtovanja na študijskem programu prostorsko načrtovanje na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani (UL FGG). Cilj našega dela je bilo oblikovanje vizije prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050. Delo je bilo razdeljeno v več korakov, ki so se dopolnjevali in nadgrajevali (slika 2). Končni rezultat našega dela je prikazan v naslednjih poglavjih, tu pa predstavljamo celoten proces opravljenega dela, ki je potekal na dveh sklopih. Prvi sklop zajema samostojno delo celotne skupine študentov UL FGG, drugi sklop pa je potekal v sodelovanju z MOP in drugimi fakultetami Univerze v Ljubljani (Filozofske fakultete Oddelka za geografijo, Biotehniške fakultete Oddelka za krajinsko arhitekturo in Oddelka za agronomijo) ter Univerze na Primorskem.

V prvem koraku smo se lotili analize strokovnih gradiv in dokumentov, na podlagi katerih smo oblikovali izhodišča za nadaljnje delo. Analizi-

rali smo različne študije in dokumente prostorskega, gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja v Sloveniji ter EU. Celovit vpogled v problematiko prostorskega razvoja smo dobili na 2. javnem posvetovanju o prenovi SPRS, katerega so se udeležili predstavniki MOP, predstavniki različnih strokovnih služb ter študenti različnih fakultet. V fazi raziskovanja izhodišč prostorskega razvoja smo se v zgoraj omenjenem drugem sklopu našega dela udeležili tudi uvodnega dogodka priprave vizije prostorskega razvoja Slovenije, na katerem so nam predstavniki MOP podali izhodišča za pripravo vizije.

Na podlagi vseh pridobljenih informacij smo izoblikovali gonilne sile, ki predstavljajo ključna izhodišča naše vizije in nato z razlago le-teh pripravili prvo različico vizije. Pri oblikovanju gonilnih sil smo si pomagali z opredelitvijo jasnih, enostavnih, sprejemljivih in merljivih ciljev, ki jih želimo doseči z realizacijo vizije. Kot oporo za razvoj vizij smo razvili in opisali še scenarije razvoja po pozitivnem, negativnem in dejanskem trendu razvoja v Sloveniji, pri čemer smo se pri opisovanju scenarijev osredotočili na poselitev, krajino in infrastrukturo. Izoblikovane scenarije stanja in možnosti, na podlagi potencialnih virov, omejitev in vrednot, smo upoštevali pri dopolnitvi prve različice vizije ter

Dopolnitev vizij

Grafična predstavitev

Predstavitev vizij

Izdelava skupne vizije

- Na podlagi potencialnih virov, omejitev in vrednot smo izdelali dopolnjeno verzijo vizije.

- Tekstualnemu delu smo dodali še grafični del (logotip, shema).

- Predstavitev izdelanih vizij predstavnikom Ministrstva RS za okolje in prostor ter sodelujočim profesorjem in študentom.

- Na podlagi štirih izdelanih vizij smo izdelali končno vizijo prostorskega razvoja.

predstavili utemeljeno dopolnjeno različico vizije s ponovno opredeljenimi in utemeljenimi gonilnimi silami ter dodanim sloganom vizije. Na internem srečanju smo pred vabljenima gostoma, prof. Dragom Kosom (UL FDV) in Tadejem Žaucerjem (IpoP) ter člani katedre za prostorsko planiranje (UL FGG) predstavili vizije prostorskega razvoja. Na podlagi njihovih usmeritev in pripomb smo nato dopolnili predlagane vizije. Predlagane vizije prostorskega razvoja smo tudi grafično podprli, pri čemer nam je pomagala strokovnjakinja s področja krajske arhitekture, Urška Krajnc (LUZ d.d.). Tako oblikovane vizije smo predstavili študentom in profesorjem drugih sodelujočih fakultet, ki so sodelovali pri projektu, ter predstavnikom MOP.

V zadnjem koraku smo oblikovali še skupno vizijo prostorskega razvoja. Proces dela je bil podoben oblikovanju posameznih vizij, potrebnega je bilo le nekaj več usklajevanja zaradi večjega števila udeležencev in predlogov. Na podlagi štirih izdelanih vizij smo izoblikovali gonilne sile, dodali ime in slogan ter vizijo primerno podprli s pojasnili.

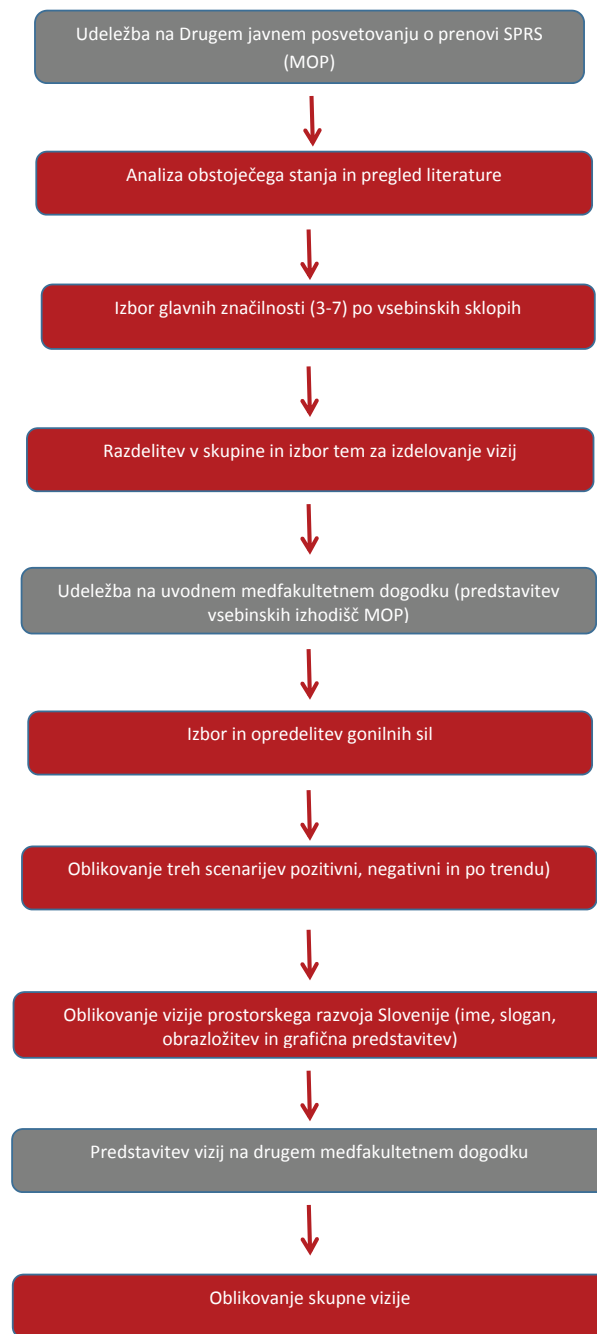
Slika 2: Prikaz metodološkega pristopa k izdelavi vizije prostorskega razvoja Slovenije

1.4 Aktivna družba

MAJA JEZERNIK, MAJA JORDAN, AMBROŽ LOŽAR,
JASNA MUNDA, KARIN RKMAN

Pri predmetu Metode prostorskega načrtovanja smo se na prošnjo Ministrstva za okolje in prostor, lotili oblikovanja Vizij za leto 2050.

Proces dela je obsegal več faz, ki so prikazane na sliki 3. V prvi fazi je potekal pregled obstoječih gradiv in dokumentov. S tem namenom smo se v drugem tednu oktobra udeležili drugega javnega posvetovanja o prenovi SPRS v organizaciji Ministrstva za okolje in prostor. Na posvetovanju so bili predstavljeni vidiki različnih strok o prostorskem razvoju Slovenije. Sledila je druga faza, in sicer smo se v ta namen razdelili v skupine po tri ali štiri in naredili analizo obstoječega stanja in pregledali še nekaj dodatne literature. Sledile so predstavitev o prebrani literaturi, ki se je nanašala na razvoj Slovenije, seznaniti se je bilo potrebno tudi z razvojnimi dokumenti za Evropo in Slovenijo. Iz dveh predstavitev na skupino smo izbrali od 3 do 7 glavnih značilnosti našega povzetka. Napisali smo jih na tablo, jih razvrstili v skupine po skupnih značilnostih. V tretji fazi smo se razdelil v nove skupine od 3 do 5 ljudi, med vsemi glavnimi značilnostmi na tabli smo izbrali temo naše vizije, ki naj bi napovedovala kako bo izgledala Slovenija v letu 2050. Preden smo se osredotočili na oblikovanje gonilnih sil, smo se udeležili uvodnega medfakultetnega dogodka, ki ga je zopet organiziralo Ministrstvo za okolje in prostor, kjer smo dobili osnovna navodila za oblikovanje vizij. Z oblikovanjem vizij so se ukvarjali tudi študenti nekaterih fakultet iz Univerze v Ljubljani, sodelovali pa so tudi študenti Primorske Univerze in Univerze v Mariboru. V naslednji fazi smo se osredotočili na gonilne sile naše vizije (3 do 5), po izboru sil, smo se pogovorili, kako jih predstaviti oziroma razložiti, potrebno je bilo paziti da so bile prostorsko usmerjene, hkrati pa smo morali upoštevati tudi razdelitev sedanje SPRS, ki vsebuje razdelitev na poselitev, infrastrukturo in krajino. Sledila je peta faza, v kateri smo se lotili scenarijev in sicer pozitivnega, negativnega in trendov razvoja Slovenije. Obiskala nas je tudi Urška Kranjc, ki nam je podala praktične nasvete za grafično opremo naših vizij. Nadaljevali smo z izboljšavami vizij, kjer smo upoštevali pozitiven scenarij. Dodali smo jim ime in slogan, v katerem opišemo končno željeno stanje, predpostavimo, da se bi napoved vizije že zgodila. Za konec nam je preostalo oblikovanje shem, z njimi je bilo potrebno prikazati prostorski prikaz, te so bile nujne, logotipe pa smo naredili po želji. Sledil je obisk gospoda Tadeja Žaucerja in profesorja Draga Kosa. Predstavili smo jima naše vizije, katere sta pokomentirala in ocenila njihov grafični izgled in vsebino. Njune nasvete smo kasneje upoštevali, da smo vizije še izboljšali, pred drugim medfakultetnim dogodkom. V zadnji fazi pa smo iz štirih vizij oblikovali eno skupno vizijo.

Slika 3: Proces oblikovanja vizije prostorskega razvoja je obsegal več faz

III. IZHODIŠČA IN GONILNE SILE ZA OBLIKOVANJE SCENARIJEV IN VIZIJE PROSTORSKEGA RAZVOJA

2.1 Demografija

MAJA JORDAN

Na spletni strani Statističnega urada Slovenije (SURS) so podane statistike in statistične analize za Republiko Slovenijo.

V Sloveniji se zmanjšuje rodnost prebivalstva, stopnja neto selitev je nizka, življenjska doba se podaljšuje, zmanjšuje se delež prezgodaj umrlih, prav tako se podaljšuje se pričakovano trajanje življenja novorojenega otroka. Najhitreje se povečujeta delež in število prebivalcev starejših od 85 let in več. Do leta 2050 naj bi se njihov delež povečal za petkrat, kar bo predstavljalo 7,6 % celotnega prebivalstva (Starejše prebivalstvo Slovenije).

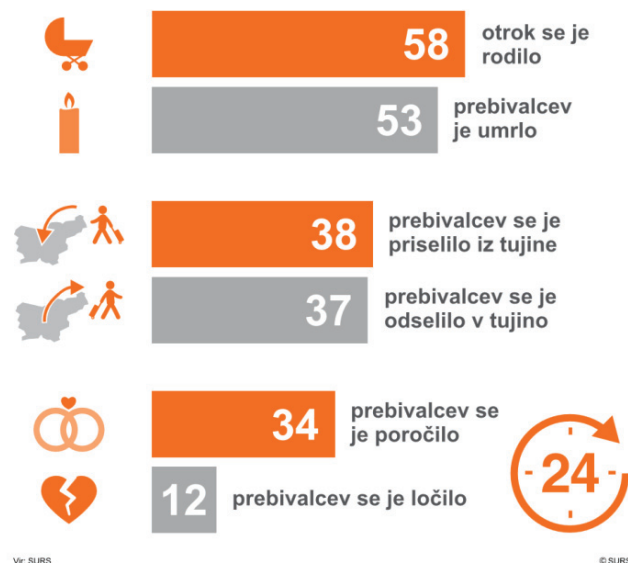
Konec leta 2013 so bili prebivalci Slovenije v povprečju stari 42,3 leta. Ženske (43,8 leta) so bile povprečno za 3 leta starejše od moških (40,7 leta). Vsak sedmi prebivalec Slovenije je bil konec leta 2013 starejši od 64 let. Istega leta je bil naravni prirast že 8 leto pozitiven, kajti rodilo se je 1.777 prebivalcev več, kot jih je umrlo. Selitveni prirast pa je že 14 leto zapored negativen, saj se je odselilo 5.539 več državljanov, kot se jih je v državo priselilo. Septembra 2014 je bilo 918.083 aktivnega prebivalstva in od tega 805.523 delovno aktivnega prebivalstva in 112.560 registriranih brezposelnih oseb. Leta 2014 je 14,5 % (291.000) Slovencev živelo pod pragom revščine (pri izračunu odštete samo pokojnine). Najrevnejši prebivalci so v Prekmurju in Prekijji, na Kočevskem, v Beli krajini in Halozah. Prizadetih je 30% upokoјencev, 21 % brezposelnih, 20 % delovno aktivnih, 19 % mladoletnih in 10% vse drugih neaktivnih osebe od revščine (Statopis).

Analiza družbenoekonomskih kategorij oseb in gospodinjstev pokaže, da so najpomembnejši vzroki za revščino v Sloveniji brezposelnost oz. neaktivnost, pa tudi starost (še posebej pri ženskah), večje število otrok, življenje v enočlanskih ali enostarševskih gospodinjstvih in bivanje v najetem stanovanju.

Slovenija je med državami članicami EU-27 na prvem mestu po povprečni starosti državljanov ob prestopu iz delovne aktivnosti v upokoјitev (pri starosti 56,2 leta). Zaradi nižjih plač žensk, so tudi pokojnine žensk nižje. Že v preteklosti so se plače moških in plače žensk razlikovale in do danes se ni veliko spremenilo. Razlike v višini izplačanih plač seveda vplivajo tudi na razlike v višini pokojnin (Starejše prebivalstvo Slovenije). V letu 2012 je bilo za programe socialne zaščite namenjenih 1 % manj sredstev kot v letu 2011 (8.967 milijonov EUR).

Prebivalstvo

Kaj se je v Sloveniji v letu 2013 zgodilo v enem povprečnem dnevu?

Slika 4: Statopis: Statistični pregled Slovenije 2014. 2014. SURS.

Celotni izdatki za zdravstveno varstvo znašali 3.308 milijonov EUR, od tega se je 28,5 % financiralo iz zasebnih virov. Od leta 2006 do leta 2013 se je število oskrbovancev v domovih za starejše povečalo za 29 % (Statopis).

Opredelitev gonilnih sil:

Dolgoročni razvoj prebivalstva Slovenije bo odvisen predvsem od rodnosti in umrljivosti, medtem ko lahko selitve le kratkoročno vplivajo na demografski razvoj. Začeti moramo izvajati demografsko

politiko in oblikovati vizijo demografskega razvoja. Za uravnotežen demografski razvoj moramo dvigniti celotno rodnost žensk vsaj na vrednost okoli 1,5. Slovenija potrebuje tudi priseljevanje od 3000 do 6000 prebivalcev letno (Starejše prebivalstvo Slovenije).

Na podlagi prestavljenih ugotovitev smo na področju demografije opredelili sedem (7), po našem mnenju najpomembnejših gonilnih sil, ki pomembno vplivajo na celoten razvoj države:

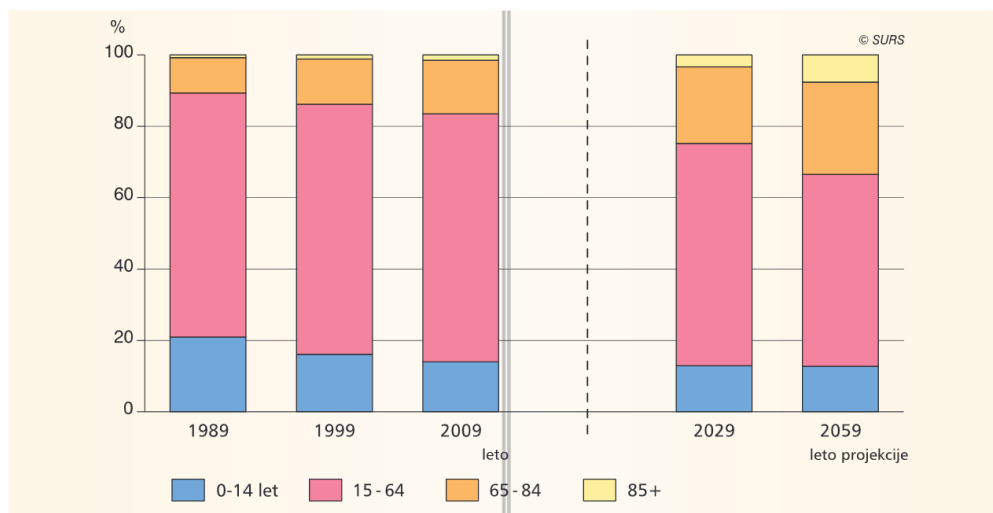
- ▶ slabo demografsko stanje,
- ▶ staranje prebivalstva,
- ▶ visoka stopnja tveganja revščine pri starejših,
- ▶ rodnost pod demografskim pragom,
- ▶ učinkovitost priseljevanja,
- ▶ neučinkovita demografska politika,
- ▶ aktivno staranje (Starejše prebivalstvo Slovenije).

Literatura in viri:

Statopis: Statistični pregled Slovenije 2014. 2014. SURS. <http://www.stat.si/dokument/5651/Statopis.pdf> (Pridobljeno: 15.1.2016)

Starejše prebivalstvo v Sloveniji. 2010. SURS. <http://www.stat.si/doc/StarejšePrebivalstvo.pdf> (Pridobljeno: 15.1.2016).

Slika 5: Prebivalci po velikih starostnih skupinah, Slovenija.

Vira: SURS, Eurostat EUROPOP2008, konvergentni scenarij

2.2 Strategije

AMBROŽ LOŽAR

1. Izhodišča

Za potrebo oblikovanja scenarijev in vizij prostorskega razvoja je bila potrebna opredelitev izhodišč, ki so oblikovana na osnovi predhodne študije izbranih reprezentativnih gradiv (Golobič in sod., 2014; Beltran in sod., 2012; Žitnik in sod., 2014; SVRK, 2015). Na podlagi izdelane analize gradiv smo v nadaljevanju izpostavili pomembna izhodišča, ki so bila osnova za oblikovanje scenarijev in vizij prostorskega razvoja Slovenije.

V sklepnem poročilu analize izvajanja v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije predvidenih programov in ukrepov (Golobič in sod., 2014) je navedeno, da se na državni ravni izvajajo večinoma programi na področju poselitve in podeželja, izvajajo pa se tudi programi upravljanja z gospodarsko javno infrastrukturo in posebni razvojni programi. Ugotovljeno je, da manjkajo programi za urbana območja.

Tako je v poročilu zapisano, da sta v analiziranih razvojnih dokumentih najbolj izpostavljena sledeča cilja SPRS (2004):

- ▶ racionalen in učinkovit prostorski razvoj ter
- ▶ kakovosten razvoj in privlačnost mest.

Na drugi strani pa se v razvojnih dokumentih daje najmanj pozornosti naslednjim ciljem:

- ▶ povezanost infrastrukturnih omrežij z evropskimi infrastrukturnimi sistemi,
- ▶ razvoj policentričnega omrežja mest in drugih naselij ter
- ▶ ohranjanja narave.

Na občinski ravni se najbolj zavzemajo za izpolnjevanje prioritet, kot so povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture, najmanj pa za prioriteto usklajenega razvoja širših mestnih območij. Nosilci urejanja prostora v sklopu svojih nalog najslabše izvajajo naloge s področja zemljiške in stanovanjske politike (Golobič in sod., 2014).

Za udejanjenje trajnostnega razvoja Slovenijo je koalicija nevladnih

organizacij Plan B za Slovenijo z dokumentom Plan B 4.0 (Beltran in sod., 2012) predstavila alternativo – programe in projekte. Predlaga nadaljnji razvoj, ki temelji na priložnostih in prednostih naravnih in človeških virov. Pomembno je izpostaviti, da zelena rast pomeni spodbujanje gospodarske rasti ob hkratnem zagotavljanju trajnosti naravnih dobrin. V Planu B je razčlenjena pobuda za Zeleni razvojni preboj, ki vsebuje horizontalne in vertikalne podporne programe.

OECD je v Strategiji zelene rasti (Žitnik in sod., 2014) razvil konceptualni okvir in kazalnike za spremljanje napredka pri doseganju zelene rasti. Kazalniki se delijo v štiri skupine – glede na področja, na katera se nanašajo spremembe, ki jih ti kazalniki spremljajo in opisujejo:

- ▶ produktivnosti uporabe okoljskih sredstev in naravnih virov;
- ▶ temeljne naravne dobrine;
- ▶ okoljske razsežnosti kakovosti življenja;
- ▶ politični odzivi in gospodarske priložnosti.

Slovenska strategija pametne specializacije (SSPS, 2015) predstavlja izvedbeni dokument že sprejetih strateških dokumentov. S4 integrira in konkretizira usmeritve v enovit in konsistenten okvir, ki omogoča izvedbo usmerjenih in medsebojno dopolnjujočih ukrepov. Cilj SSPS bo strateško usmerjena v trajnostne tehnologije in storitve za zdravo življenje. Tako je strategija zasnovana za (SVRK, 2015):

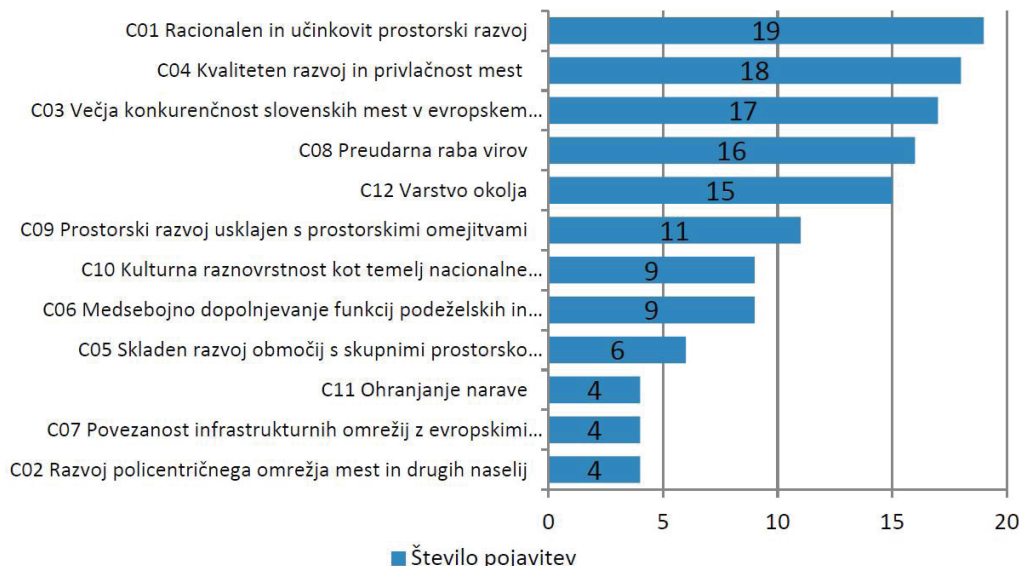
- ▶ krepitev konkurenčnosti gospodarstva s krepitvijo njegove inovacijske sposobnosti,
- ▶ diverzifikacijo obstoječe industrije in storitvenih dejavnosti ter
- ▶ rast novih in hitro rastočih industrij oz. podjetij.

2. Gonilne sile

Na podlagi pregledanih gradiv smo študenti naredili izbor gonilnih sil, ki predstavljajo glavne teme prostorskega razvoja in so predstavljale osnovo za izdelavo vizij prostorskega razvoja:

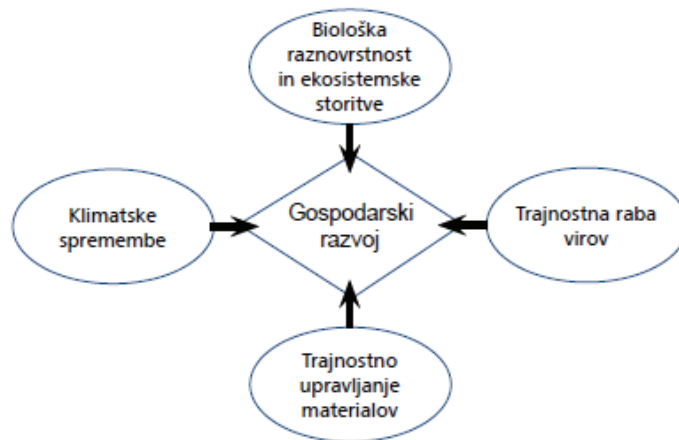
- ▶ racionalen in učinkovit prostor
- ▶ razvoj policentričnega omrežja mest
- ▶ konkurenčnost gospodarstva v evropskem prostoru

Slika 6: Zastopanost ciljev SPRS v analiziranih razvojnih dokumentih (povzeto po: Golobič in sod, 2014).

- ▶ kvaliteten razvoj in privlačnost mest in drugih naselij
- ▶ povezanost ruralnih in urbanih območij
- ▶ povezanost infrastrukturnih omrežij (z evropskimi)
- ▶ trajnostno upravljanje z viri
- ▶ ohranjanje narave
- ▶ zdravo okolje
- ▶ vključevanje prebivalstva

Slika 7: Ključni okoljski izzivi zelene rasti (povzeto po: Žitnik in Štehamik, 2014).

Literatura in viri:

- Golobič, M., Marot, N., Cof, A., Bantan, M., Hudoklin, J., Hočevar, I. 2014. SPRS2030 – Analiza izvajanja v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije predvidenih programov in ukrepov. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Univerze v Ljubljani: 202 str. http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/prostorski_razvoj/BF_ACER_Drugo_porocilo_SPRS.pdf (Pridobljeno 18.1.2016).
- Beltran, N. idr. 2012. Za zeleni razvojni preboj, Plan B 4.0: Prispevek za strategijo razvoja Slovenije 2014 – 2020. Ljubljana, Plan B za Slovenijo: 42 str. <http://www.planbzasslovenijo.si/upload/SRS/plan-b-zeleni-razvojni-preboj.pdf> (Pridobljeno 18.1.2016).
- Žitnik, M., Štehamik, M. 2014. Kazalniki zelene rasti. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije: 51 str. <http://www.stat.si/StatWeb/Common/PrikaziDokument.ashx?IdDatoteke=5443> (Pridobljeno 18.1.2016).
- Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. Slovenska Strategija Pametne Specializacije S4. Ljubljana, 2015: 39.str. http://www.svrk.gov.si/fileadmin/svrk.gov.si/pageuploads/Dokumenti_za_objavo_na_vstopni_strani/SPS_10_7_2015.pdf (Pridobljeno 18.1.2016).

2.3 EU dokumenti

SIMONA VRANIČAR

Evropa 2020

Analizirali smo strateška dokumenta Evropa 2020 ter Evropa 2020 za Slovenijo.

Evropa 2020 je 10-letna strategija Evropske unije za gospodarsko rast in delovna mesta s poudarki na premagovanju krize in okrevanju gospodarstva, pomanjkljivosti obstoječega modela gospodarske rasti, ustvarjanju pogojev za razvoj na temelju pametnih tehnologij, trajnostne naravnosti in socialne vključenosti. Za izpolnitev ciljev je Evropska komisija oblikovala sistem gospodarskega upravljanja, ki omogoča boljše usklajevanje ukrepov EU in njenih držav članic.

Evropska unija si je zastavila tri glavne prioritete: pametno, trajnostno in vključujočo rast.

Pametna rast vključuje pobude za povečano uspešnost EU na področjih izobraževanja, raziskav, inovacij in digitalne družbe. Trajnostna rast predvideva zmanjšanje emisij CO₂, zanesljivejšo oskrbo z energijo ter manj intenzivno rabo virov energije, spodbujanje podjetništva, upoštevanje vseh elementov proizvodne verige, tesno sodelovanje s podjetji, sindikati, univerzami, nevladnimi in potrošniškimi organizacijami. Vključujoča rast zajema nova znanja in spretnosti, prilagajanje spremembam, moderniziranje trgov dela, ekonomske, socialne in teritorialne kohezije, spoštovanje temeljnih pravic revnih in izključenih, vključenost ljudi v skupnost, usposabljanje in pomoč pri iskanju zaposlitve, dostop do socialne pomoči.

EU je zastavila 5 ambicioznih ciljev, ki naj bi jih dosegla do leta 2020, in sicer na področju zaposlovanja, inovacij, izobraževanja, socialne vključenosti, podnebja/energetike. Podrobnejši cilji so: 75 % zaposlenost aktivnega prebivalstva, 3 % BDP EU za naložbe v raziskave in razvoj, 20 % manj izpustov toplogrednih plinov kot leta 1990, 20 % energije iz obnovljivih virov, 20 % večja energetska učinkovitost, manj kot 10 % mladih, ki prezgodaj opustijo šolanje, vsaj 40 % visokošolsko izobraženih ljudi, starosti 30 - 34 let ter vsaj 20 milijonov manj revnih in socialno izključenih.

Delo in pristojnosti se delijo na evropske institucije in organe, države članice EU in civilno družbo. Vse države članice EU so zavezane k ure-

sničevanju ciljev strategije Evropa 2020, ki jih imajo zapisane v svojih nacionalnih strategijah. Prizadevanja morajo biti usklajena, zato je EU uvedla letni cikel usklajevanja ekonomskih politik - evropski semester. Letni pregled rasti za leto 2015 kaže, da je okrevanje je počasnejše od pričakovanj, hitrejšo rast preprečujejo specifični domači dejavniki, med državami članicami pa so velike razlike.

Pri upoštevanju ciljev Slovenije do 2020 smo do leta 2013 dosegli dva od sedmih ciljev: zgodnje opuščanje šolanja manjše od 5 % ter 40% terciarno izobraževanje. Približujemo se ciljem kot so 3 % BPD za raziskave in razvoj, zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov za 4 % glede na l. 2005 ter 25% oskrba z OVE. Neuspešni smo bili pri uresničevanju 75% stopnje zaposlenosti ter zmanjšanju ogroženosti z revščino za 40.000 oseb, kjer je opazno oddaljevanje od cilja.

Priporočila Evropske komisije so izboljšati stanje na področjih javnih financ in finančnega sektorja, pokojnin in zdravstva (prilagoditev pokojninskega sistema), trga dela ter pravosodnega sistema.

Iz preučevanih gradiv smo izluščili naslednja izhodišča, ki so nam služila za nadaljnje delo: zaposlovanje, raziskave in razvoj, podnebne spremembe in energetska varnost, izobraževanje, boj proti revščini, trajnostna rast – gospodarnost z viri, trg dela, zdravstvo, pokojnine ter javne finance, upravljanje z obnovljivimi naravnimi viri lahko pripomore k izboljšanju blaginje v revnih pokrajinah ter pripomore k boljšemu upravljanju s krajino; obnovljivi viri energije bi moralo biti sedanost, ne prihodnost; ozaveščanje glede ločevanje odpadkov veliko pripomore k ekologiji in ohranjanju narave.

Literatura in viri:

EUROPE 2020. <http://ec.europa.eu/europe2020> (pridobljeno 30.10. 2015)

EUROPE 2020. http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/slovenija/progress-towards-2020-targets/index_en.htm (pridobljeno 31.10.2015)

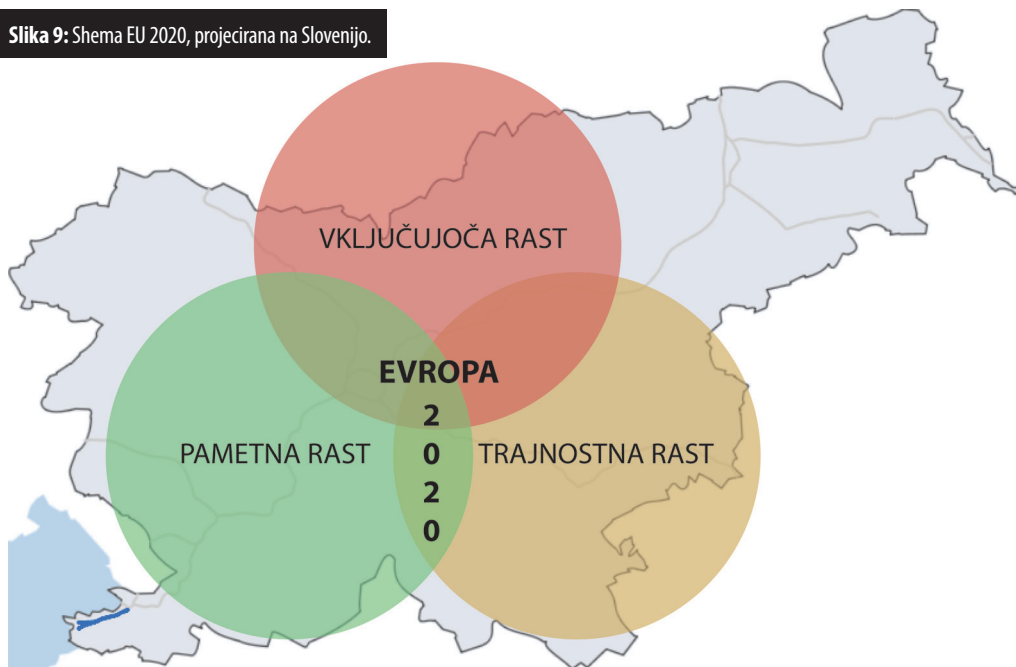
EUROPE 2020 in Slovenia. http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/slovenija/country-specific-recommendations/index_en.htm (pridobljeno 31.10.2015)

Turk Ž. 2010. Tag Clouds: Project Europe 2030 and Europe 2020. BlogActive*eu, objavljeno 8.5.2010. <https://zturk.blogactiv.eu/archives/163> (pridobljeno 14.1. 2016)

Slika 8: Tag Clouds: Project Europe 2020 (Turk, 2010)

Slika 9: Shema EU 2020, projecirana na Slovenijo.

IV. SCENARIJI PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE

3.1 Ko se svet obrne na glavo (scenarij 2050)

ŽAN PAVLIN

Življenje v tej državi se je obrnilo na glavo. Z ženo prebivava v naselju Veneča, severno od Murske Sobote, ki razen naju nima več prebivalcev. Najini otroci in vnuki so se preselili v Celje, saj se zaposlitve na našem območju že dolgo več ne dobi. Sedaj, kot upokojenec, na terasi pred svojim vinogradom počivam in misli mi zaplavajo v mojo preteklost, premišlujem, le kaj je šlo narobe, ko sem bil še mlad. Vzrokov za tako stanje je veliko, vendar nekako moram začeti.

Zaradi opustitve regionalnega razvoja in liberalizacija razvoja prostora, so se razvojne smernice usmerile v večja mesta, kjer potrebna infrastruktura in kapital že obstajata. Posledica je bila, da so se delovna mesta selila v mesta oz. na obrobje mest in z njimi prebivalstvo iz podeželskih območij. Posledice so bile takoj vidne tudi na cestah, saj se mnogi, predvsem starejši, niso preselili, temveč so se začeli dnevno voziti na delo iz oddaljenejših krajev.

V mesta in obrobja mest so se v veliki večni preseljevali mladi, zato se je na podeželju prebivalstvo pričelo hitro starati. V nekaterih manjših občinah na perifernih območjih (npr. obmejna območja, hribovska območja) ni več prebivalcev oziroma jih je ostala le peščica. Zaradi politike racionalizacije in zagotavljanja finančnega pasu, ki jo je izvajala vlada, so manjša regionalna in medobčinska središča na celotnem območju države (npr. Postojna, Jesenice, Črna na Koroškem itd.) počasi izgubila javne storitve, zmanjšalo se je gospodarstvo in s tem tudi storitvene dejavnosti, gospodarska javna infrastruktura je postala zastarela, posledično pa so se prebivalci še intenzivneje izseljevali. Večje občine so se naproti ostalim razbohotile in celo, zaradi vedno manj vidnih mej, združile. Tako sedaj Ljubljana sega v območja nekdanjih občin kot so Domžale, Škofljica, Brezovica, Medvode itd., mesta kot so Kranj, Vrhnika in deloma Celje se štejejo kot spalna naselja Ljubljane. Prisotna je tudi gradnja visokih stolpnih, ki že presegajo 200 metrov. V sami mestni občini Ljubljana je pozidan že celoten ravninski del, celo Barje, ki je bil še do leta 2025 zavarovano območje naravnih vrednot in Nature 2000. Barje se je skoraj povsem izsušeno, saj so v sklopu protipoplavnih ukrepov zgradili velike zadrževalnike in Ljubljano v celoti regulirali. Podobne regulacijske ukrepe vodotokov so izvedli tudi na ostalih območjih pospešenega razvoja. Zato sedaj v Ljubljani živi že več kot pol milijona prebivalcev, Osrednja Slovenija pa je zrasla v milijonsko regijo. Ljubljanska kotlina je na robu svoje ekološke zmogljivosti.

Celje, kot že prej omenjeno delno spalno naselje Ljubljane, je postalo, zaradi njene bližine, središče za severovzhodni del Slovenije se je njegova velikost povečala trikratno, medtem ko je Maribor, zaradi slabega gospodarskega položaja, stagniralo in se spraznilo za polovico.

Novo mesto je doživelo šok v tridesetih, saj je Renault svojo proizvodnjo preselil v Bosno in Hercegovino, Gorenje v Velenju pa se je preselilo v Turčijo. Obe mesti sta izgubili veliko delovnih mest in posledično se je število prebivalcev zmanjšalo, celotna regija pa je postala revnejša. Na zahodu sta se oblikovali dve močni aglomeraciji, Nova Gorica in Koper, ki se je združil z Izolo in Piranom. K tako veliki gospodarski rasti je prispevala vedno večja zmogljivost Luke Koper, ki sedaj zaseda že skoraj celotno slovensko obalo. Prav tako je večji del slovenske obale skoraj v celoti pozidano Turizem, nekdanja možna gospodarska panoga je v tem delu države, zaradi velike onesnaženosti morja, zraka in tal, skoraj v celoti propadla. Nova Gorica je na račun bližine italijanske meje in možnosti zaposlitve v Italiji pridobila na rasti.

K takemu stanju so prispevale tudi napačne prometno infrastrukturne investicije. Investiralo se je v večini v avtocestno omrežje. Od Kopra do Celja je poteka tripasovna avtocesta in ponekod so dogradili še četrti pas. Pri železnici se je investiralo samo med Ljubljano in Koprom, ki ju povezuje že tretji tir. Lokalne in glavne ceste na demografsko in gospodarsko šibkih območjih, so bile v zelo slabem stanju, saj je država vsako leto namenila za njihovo vzdrževanje ali gradnjo vedno manj sredstev. Zimske razmere povzročajo težave pri prevoznosti cest, saj se na perifernih območjih zimska služba skoraj ne izvaja več. Javni potniški promet, razen v notranjosti mest, je opuščen, zato imajo mesta veliko podzemnih in nadzemnih garažnih hiš, da prebivalec iz okoliša nudi-jo parkirna mesta in s tem omogočijo prihod na delovno mesto.

Slovenija ima sedaj 1,8 milijonov prebivalcev. Zaradi vedno daljše delovne dobe veliko mladih ne najde dela oziroma najdejo le začasno zaposlitev pa še ta je pogosto prekarna. Posledično se starši ne odločijo za velike družine, tako da se število prebivalcev neprestano manjša. Starostna piramida je vedno bolj podobna črki v. Država je zato z leti ukinila socialne transferje in veliko ljudi pahnila v revščino. Mladi, ki se uspejo zaposliti, pa preživljajo še svoje upokojene starše oziroma stare starše, saj so pokojnine tako majhne, da ne zadoščajo za pokritje mesečnih življenjskih stroškov. Mladi so zato že pred leti začeli

odhajati v tujino ali zamejstvo. Trend se celo povečuje.

V zamejstvu sta najbolj privlačni Avstrija, kjer živi že polovica in Italija z malo manj kot četrtino izseljencev. Preostali pa so odšli v druge evropske države (Nemčija in Švedska) pa tudi na druge celine (Avstralija,). Demografski problem država poskuša reševati z imigracijo cenejše delovne sile, ki prihajajo iz bivših jugoslovanskih držav, Albanije, Grčije, Ukrajine, Sirije itd. Slovenska identiteta je načeta in predstavlja samo še blede senco dvajsetih.

Krajine kot smo jih poznali leta 2016 so sedaj skoraj da neprepoznave. Podeželje je zaraščeno in povsod so degradirana območja, kjer so prej stala poslopja, stanovanja itd. Mesta in sub-urbana območja so se prenaselila ali pa so stagnirala oziroma bila opuščena. V državi sta nastala dva ekstrema krajini, to sta močna urbanizacija in renaturalizirana območja.

Hrana se v večini uvozi, kajti odprava kmetijskih subvencij v letu 2020 je pripeljala do opuščanja kmetijstva. Sedaj se s kmetijstvom ukvarja samo še 0,1 % prebivalstva. Kmetije, ki so ostali imajo večje kmetije in so usmerjeni v monokulturno proizvodnjo hrane. Hrana je, zaradi vedno slabših klimatskih razmer in močni želji po dobičkih, gensko spremenjena in ima veliko vsebnost snovi iz umetnih gnojil in škropliv proti različnim boleznim in zajedavcem. Velik del hrane se uvozi iz Kitajske, saj si zaradi vedno slabšega standarda revnejši del prebivalstva, ki predstavlja 60 %, privoščiti kakovostnejše hrane, ki je na trgu zelo malo in je izredno draga.

Izobraževanje je postalo drago, saj so sedaj srednje in višje šole, čeprav so še vedno državne, plačljive. Otroške vrtce pa je država prodala zasebnim inštitucijam, ki zelo drago zaračunavajo storitve. Zaradi visokih cen šolanja veliko prebivalcev dokonča samo osnovno šolo, zato se je gospodarstvo ponovno usmerilo v težko industrijo.

Zaradi vedno večjih potreb po električni energiji, je Slovenija zgradila še sedmi blok termoelektrarne Šoštanj, za katerega je Ministrstvo za ohranjanje narave z analizo projekta doseglo, da je postopek pridobivanja električne energije iz premoga in lignita najbolj okolju sprejemljiv. Zaradi te analize, se že načrtuje izgradnja še dodatnih dveh blokov (TEŠ 8 in TEŠ 9). Posledično je večja onesnaženost predvsem

tam, kjer je prebivalstvo bolj skoncentrirano. Podjetja, ki so visokotehnološka, se zaradi vedno slabše izobrazbe novih delavcev in slabših pogojev selijo v bolj razvite države, saj je kadra z vsako generacijo manj.

Zdravje prebivalstva je močno zaskrbljujoče. Zaradi uživanja slabe, gensko spremenjene hrane, velike onesnaženosti zraka in vode, prebivalci trpijo zaradi raznih bolezni. Rak je ponovno postal neozdravljiva bolezen, pojavljajo pa se tudi nove bolezni, za katere medicina še nima pravega zdravila. Stroške zdravstvenih storitev je treba, kljub plačevanju zdravstvenega zavarovanja, plačati polovico. Ta beda, nesigurnost in neprijaznost, ljudi potiskajo v nesrečno, žalost, zmedenost in jezo. Vsako leto si več ljudi vzame življenje, zaradi revščine in depresije.

Upam, da se Slovenija prebudi iz te nočne more in se začne postavljati na lastne noge. Mojim vnukom je uspelo dobiti redno zaposlitev, zato vidim v tem svetlo točko in navdaja me upanje, da bo to uspelo tudi drugim. Želim si zdravo in čisto okolje za svoje otroke in vnuke, da se bodo tudi oni, kot smo se mi v mladih letih, kopali na slovenski obali, uživali v sprehodih po naravi in uživali doma pridelano zdravo hrano.

3.2 Čas je, da spregledamo ...

ANA POTOČNIK

Pobere nahrbtnik in se odpravi na pot. Ozka vijugasta, asfaltirana cesta ga med gozdovi naključno pripelje v Slovenijo. Piše se leto 2050. Med prostranimi zelenimi gozdovi občuti mir in tišino, ki ga spominjata na domovino. Opazuje neokrnjeno naravo, žuboreče smaragdne potoke, ob katerih se lahko po naporni hoji spočije na zelenem mahu, v potoku pa se brez skrbi napije in umije. Ko se spušča po ozki razpokani asfaltni cesti ob potoku, naleti na osamljeno zapuščeno ruševino. Majhna lesena hiška, ob njej pa iz kamnja zidan malo večji hlev. Verjetno je bila to nekoč manjša kmetija. Vrt zaraščata »šavje« in trava, na travnikih in njivah pa poleg sadnih dreves rastejo že breze in smreke. Začne premišľevati: »Le kaj privede ljudi, da se izselijo iz tako prijetnega, neokrnjenega naravnega okolja. Le kam gredo?« Po slabem kilometru hoje, ko se soteska razširi, ozre sredi travnika enodružinsko hišo živo oranžne in rumene barve. Ko se približa, vidi da se ne daleč stran nahaja še ena. Tudi ta ima poseben stil in obliko. Ima zeleno fasado s sivo črto, ki ločuje pritličje od mansarde in ravno streho. Vendar nikjer ne vidi ne živali, ne ljudi. Ko pogleda na desno, se mu pogled ustavi na manjšemu posestvu ob gozdu, preprostih belih hišah zgrajenih iz lesa in kamnja. Spet manjša, vendar lepo urejena in prenovljena kmetija. Po dvorišču se sprehaja kokošja družina, ob drevesu se pase majhna čreda ovac in nekaj koz, v daljavi pa se slišijo vedno bolj glasni kravji zvonci. Pred hišo na klopi sedi starejša gospa, ki mu z nasmeškom odzdravi, pred njo pa se v pesku igrata dva majhna otroka. Začne premišľevati zakaj ga je pogled na to domačijo tako vznemiril, s pogledom na prejšnje hiše sredi travnikov pa je v srcu začutil tesnobo. Mešani občutki tujca so prispodoba za pestro slovensko podeželje, na katerem najdemo tako pozitivne kot negativne stvari.

Hodi naprej, poselitev ob poti se nekoliko zgošča. Na desni strani potoka zagleda star in zapuščen industrijski objekt, z visokim dimnikom, polomljenimi okni in brez strehe. Tik za njem pa tri pisane moderne hale. Ura je že štiri popoldne, ko prvič uzre nekaj ljudi, ki mu prihajajo naproti. Ampak ti so mrki, apatični in nočejo niti odzdraviti. Ves začuden in zamišľjen se spotakne ob večji kamen in se močno udara v koleno. Počasi odkoraka v bližnjo vasico, kjer želi poiskati zdravniško pomoč. Na poti sreča starejšega gospoda, ki mu s težavo in v polomljeni angleščini pove: »Do najbližjega zdravstvenega doma je z avtomobilom več kot pol ure vožnje, avtobusov in vlaka pa tukaj ni. Prijazen vaščan ga za silo oskrbi, mu ponudi prenočišče in hrano.

Zvečer mu razkrije nekaj dejstev o zeleni deželi, po kateri se sprehaja. »Veš, dežela po kateri se ti kot tujec tako lahkotno sprehajaš, je nekoč veljala za biser Evrope, imenuje se Slovenija. Slovenci so bili takrat kljub gospodarski krizi bolj odprti in zadovoljni. Vendar so se s prihodom materializma stvari in vrednote v državi občutno spremenile. Ljudje niso imeli ničesar dovolj, želeli so vedno več in postajali vse bolj nesonaravno naravnani. Odtujili so se od narave, saj jim ta ni predstavljala nikakršne vrednote. Tako se je pričelo postopno naraščanje nezadovoljstva in negotovosti, družba pa je postala vedno bolj razslojena. Že v sedemdesetih letih 20. stoletja se je pojavila ideja o policentričnem razvoju mest, vendar kot si že opazil, je ostala na papirju. Gradnja je do danes ostala nenačrtovana in nenadzorovana. Obmejne regije in majhne občine so se postopoma praznile. Mladi so odšli v tujino ali se preselili v bližino Ljubljane, saj služb drugje niso dobili. V dvajsetih letih 21. stoletja so se vlada in lokalne skupnosti trudile, da bi z različnimi projekti in z denarno pomočjo iz Evrope stanje v državi spremenili na boljše. Želeli so obujati stara mestna jedra s prenovo objektov za namene podjetniških inkubatorjev in socialnih stanovanj za mlade družine, kmetijstvo preusmeriti v bolj sonaravne in okolju prijazne oblike, očistiti okolje z novimi tehnološkimi postopki, dograjevanjem deponij za odpadke, in še in še... Veliko projektov glede sanacije mestnih jeder je bilo neuspešnih, saj so bila prazna stanovanja v lasti posameznikov, ki so bili do novih izzivov in projektov preveč zadržani, mladi pa so bili zaradi neaktivnega vključevanja v državni sistem togi do inovacij, ki bi lahko pripomogle k boljšim življenjskim razmeram. Nekaj projektov pa je le uspelo. Veliko ljudi se je zaradi izgube službe v mestih pričelo vračati na podeželje. Nekoč tradicionalne slovenske kmetije so tako preoblikovali v manjša industrijska podjetja. Zaradi nesmotrnega gospodarjenja z zemljišči in gozdovi ter velikega pohlepa so nekoč rodovitna tla počasi izrabljali. Vremenske razmere so se pričele spreminjati čemur je botrovalo tudi nenačrtovano in nenadzorovano širjenje urbanih območij, vedno večja poraba fosilnih goriv, večja uporaba avtomobilov, izpusti toplogrednih plinov ter neprimerno ravnanje z odpadki. Slabih 5% populacije se je zavedalo posledic v prihodnosti in se je trudilo kmetovati sonaravno. Ampak žal to ni zadostovalo za zadostitev potreb takratne družbe. Počasi se je zaradi centralizacije dejavnosti v mesta in razpršene poselitve pričela izgubljati identiteta slovenskega prostora. Danes so okoljsko najbolj ohranjene prav regije, ki so v preteklosti veljale za

manj razvite. Ljudje, predvsem mladi se vračajo na podeželje, ampak kot si lahko opazil, je stanovanjska in zemljiška politika ostala neaktivna še danes. Le slab procent ljudi je preuredil in prenovil stare objekte in hiše. Ti ljudje so kljub nastalim situacijam in globalizaciji ohranili stik z naravo. Zavedajo se pomembnosti slovenskega izročila in želijo, da se vsaj delček stavbne dediščine ohrani za bodoče generacije. Na ohranjenih območjih so se pričele pojavljati oblike zelenega turizma. Če zdaj pogledava Slovenijo kot celoto so se v zadnjih dvajsetih letih zgodile tako negativne kot pozitivne spremembe. Vlada tudi danes želi z različnimi ukrepi in načrti sanirati degradirana območja v državi. Mlade vključuje v projekte, ki so naložba za prihodnost, obdavi vse negativne vplive na okolje, zapira trgovine, zmanjšuje uvoz hrane in daje subvencije za ponovno oživitev tradicionalnih kmetijskih krajin. Želimo se vrniti v preteklost, ko smo še vedeli kaj so prave vrednote za kakovostno bivanje.« Tujec je ob poslušanju otrpnil in ni mogel verjeti vsem tem besedam. Dolgo v noč je besede premleval v mislih in se odločil, da si želi vse to ogledati na lastne oči. Na pot se je odpravil že zgodaj zjutraj. Po nekaj urah hoje čez planoto je v daljavi zazrl gosto meglo, ki se je razlivala čez široko krajino, v ozadju pa so se iznad megle dvigali osončeni hribi. Se res pod vso to meglo skrivajo povedane besede? Ob spuščanju v dolino je začutil tesnobo in strah. Dihanje je postajalo vedno težje. Ob poti je srečeval razpršene hiše in apatične zaskrbljene starejše ljudi. Ko je prišel v dolino, katera je bila na pogled mračna, turobna, mrzla in nič kaj prijetnega videza je zagledal »bagerje« in kamione, kako podirajo razpršena naselja brez duše, da bi obudili rodovitna, nekoč kmetijska tla. Na začetku 21. stoletja so se dogajale korupcije z odkupi kmetijskih zemljišč. Ta so spreminjali v stavbna zemljišča, zdaj leta 2050 pa se proces odvija ravno v obratni smeri.

Ko je prišel pod Šmarno goro, se je z mestnim avtobusom odpeljal do središča Ljubljane. Ko je na postaji »Konzorcij« izstopil je bil zelo pozitivno presenečen. Zdaj šele vem zakaj je mesto leta 2016 prejelo naziv »Zelena prestolnica Evrope«. Do centra se lahko pripelješ le z javnim potniškim prometom ali s kolesom. Center je urejen, čist in obdan s številnimi mestnimi parki, muzeji, galerijami, ki domačinom in turistom pričarajo sproščeno atmosfero. Meščani so do tujcev prijazni in ustrezljivi. Ob okušanju tradicionalnih slovenskih dobrot, poslušanju ulične glasbe in predstav na prostem se je tujec po nekaj

dnevi naveličal zanj prehitrega mestnega življenja. Rad bi se vrnil v neokrnjeno naravo. S kolesom se je odpravil nazaj v nekoč razvojno zaostala območja, v tišino in mir predalpskih dolin, kjer je tudi ostal.

Na sprehodu iz obrobja dežele do zelene prestolnice se je tujec srečal tako z dobrimi in slabimi praksami načrtovanja prostora. Ponekod se prostor načrtuje trajnostno in vzdržno, okolju in ljudem prijazno. Tako okolje je odprto do vseh. Tujci se počutijo dobrodošle in srečne. Ponekod pa se prostor še danes načrtuje nekontrolirano s kratkoročnimi učinki. V takem okolju je družba nesrečna, obupana in razslojena. Le bogati posamezniki občutijo »srečo«. Čas je, da spregledamo, gledamo celovito na prostor, širše in dolgoročno ter v načrtovanje vključimo družbo in skupaj ustvarimo nekaj dobrega za skupno lepšo prihodnost Slovenije.

3.3 Srečen Slovenec

MAJA JEZERNIK

Sedim na vlaku, ki drvi med zelenimi gozdovi in zamišljeno zrem skozi okno. Ker sem danes s faksom zgodaj končal, sem po ne pretiranem premisleku sklenil, da se iz Ljubljane domov odpravim s hitrim vlakom, ki je nedvomno najcenejša in najhitrejša različica prevoznega sredstva. V mislih me preganjajo bližajoči se izpiti na faksu in moja babica, ki jo grem danes obiskat v dom za ostarele v svoji domači vasi na Notranjskem, ki je tako kot ostale slovenske pokrajine ohranila svojo izrazito identiteto. Ko takole strmim skozi okno v globino neokrnjene narave, me nenadoma predrami glas iz zvočnika, ki pravi, da se bliža moja izstopna postaja. Neverjetno se mi zdi, ko mi starši pripovedujejo o tem, kako so nekoč potrebovali celo večnost, da so pripotovali domov iz Ljubljane in to s starim počasnim vlakom polnim grafitov. Danes je hitri vlak glavno prevozno sredstvo med večjimi mesti in z njim se da od Kopra do Murske Sobote ali od Metlike do Kranjske Gore prepotovati v dveh urah. Ljudje se najraje prevažamo z vlaki, saj lahko med vožnjo opazujemo naravo in opazimo še kakšno žival, ne pa z avtom po avtocesti, kjer imamo razgled samo na visoke protihrupne ograje. Poleg tega so vlaki veliko bolj okoljevarstveni, okolje pa je potrebno ohranjati čisto, da bomo zmanjšali škodo, ki so jo povzročili naši predniki, ne samo z izpušnimi plini, ampak tudi z odlaganjem odpadkov. Nasmehnem se ob misli, da sam še nikoli v življenju nisem videl plastične vrečke.

Stopim z vlaka ter se sprehodim do kolesarske postaje, kjer se na hitro spoznam s svojim novim konjičkom ter odkolesarim po asfaltirani kolesarski poti, obdani z zelenico in drevoredom, ki me prav pomirjata. V pičlih petnajstih minutah sem pred domom starejših občanov, ki je pred kratkim zaživel v prenovljenem nekoč opuščenem industrijskem kompleksu in kar ne morem verjeti, kako fantastično vse skupaj zgleda z vsem tem zelenjem in ohranjenimi opečnatimi industrijskimi dimniki, ki delujejo kot kakšen okras. Parkiram izposojeno kolo ter babico, ki me je že vsa nasmejana pričakovala, iz srca objamem. Ona me s prijaznim nasmehom na obrazu pozdravi in me odpelje do klopce v prijetnem parku. Usedeva se na klopco ter se zazreva proti oddaljenim hribom. Komaj opazim vetrnice, ki počasi vrtijo svoja krila in pridno skrbijo za našo razsvetljavo. Babica se nasmehne in mi pove, da večkrat sedi na tej klopici in opazuje vetrnice, ki jo spominjajo na otroštvo, ko sta z njenim dedkom izdelovala vetrnice, s katerimi se je kot majhen otrok najraje igrala. Nekaj časa strmiva v to energijsko

pokrajino in poslušava žvrgolenje ptic iz krošenj nad nama, nato pa me babica stisne za roko in me odpelje razkazat svoj novi dom, kjer se odlično počuti. Zaposleni naju prijazno pozdravljajo, med tem ko se sprehajava po širokem svetlem hodniku in naenkrat se znajdeva pred vrtom sredi hodnika. Presenečen vprašam babico, kako to, da imajo vrt sredi velike avle. Babica mi veselo odgovori, da ker bo kmalu zima, so se starčki vrtičkarji raje preselili v notranje prostore, kjer imajo pametni klimatski sistem, ki avtomatsko skrbi za blagodejno stanje posajenih rastlin. V tem trenutku mimo privihra kuharica in iz grede pobere par lepih korenčkov, brokoli in cvetačo ter nekaj zelenih bučk, babici pa pove, da bodo v domski kuhinji danes za kosilo pripravili domačo zelenjavno juhico. Babico vprašam, če vso zelenjavo, ki jo pojedjo tudi sami pridelajo, pa mi z veseljem odvrne da seveda, tako nam ni dolg čas ker skrbimo za naše vrtičke, pa še okolju prihranimo ogromne količine odpadkov in neprijaznih plinov. Skomignem. Kaj pa meso? Babica mi odvrne, da ima dom sklenjen super dogovor s kmeti iz iste vasi. Oni dom oskrbujejo z mesom, mlekom in mlečnimi izdelki ter jajci in nekaj zelenjave, dom jim ustrezno plača in starostniki so jim za to zelo hvaležni. Pomislim kako je to praktično in pametno in zakaj so moji starši jedli zelenjavo iz vse ostale Evrope ali celo drugega konca sveta, ker bi naj bila bolj zdrava od doma pridelane. Ali se tukaj v ozadju skriva kakšna logika? Verjetno se, ampak samo tista ekonomska, ne pa tudi okoljska, zdravstvena, energetska, ekološka.

Babica me potreplja po rami in me osvobodi razmišljanja ter me odvede naprej po hodniku mimo malih polj do svoje sobe. Pokaže mi vso kramo, ki jo soba premore in pametna stikala za prižiganje in ugašanje luči ter spuščanje in dvigovanje rolet, ki delujejo na jezikovni ukaz. Babica pripomni, da bi vse raje počela z rokami, kot je nekoč, ampak da razume nekatere, ki ne morejo več vstati iz postelje, kako jim to lajša vsakodnevne muke. Preden pokaže interesanten spust rolete, jo ustavim, da vidim kaj razkriva pogled skozi okno. V daljavi vidim Alpe s svojimi ušpičenimi vrhovi, ki so ponekod že beli, pred njimi pa se razprostirajo širni temno zeleni gozdovi, ki predstavljajo naš slovenski ponos in ki z gozdnim gospodarstvom dajejo kruh toliko ljudem. Bližje mestecu so velike površine njiv, ki skrbno preorane čakajo na pomlad, da bodo lahko plodna tla za posejana semena, iz katerih bo zrastle hrana za lokalno prebivalstvo. Med njivami in gozdom opazim železnico, po kateri vsake toliko časa skoraj neslišno pri-

drvi kakšen vlak. Babica pravi, da je takšne vlake nekoč lahko videla samo po televiziji in da so vozili med azijskimi mesti ter da pravzaprav ne gre verjeti, da jih imamo dandanes tudi Slovenci, ki si takrat sploh niso upali sanjati o čemer tako naprednem. Pa vendar moramo biti drzni, in smo že dosti bili, če želimo pospešiti korak in se približati položaju vstric najbolj razvitim evropskim državam. Pogled se mi ustavi na prijetnih hišicah v naselju, ki dajejo občutek povezanosti z naravo s svojo umirjeno naravno fasado in harmoničnostjo. Spomnim se sebe kot majhnega dečka, kako sem se jokal, ko mi je oče povedal novico, da bomo tisto »lepo« fasado, meni najljubše oranžne barve, prepleskali v nežno rjavo. Ko vidim to sožitje mi vse postane jasno. Narava je sestavni del Zemlje in ona je naš dom. Če želimo, da bo ona do nas prijazna in spoštljiva, moramo biti prav takšni tudi mi do nje in najboljši občutek me prevzame, ko pomislim, da se tega v današnjem času velika večina ljudi in tudi velikih družb dodobra zaveda.

Z babico nato še malo pokramljam o vsakdanjih rečeh, med drugim je povsem navdušena nad svojim novim najboljšim prijateljem, ki obiskuje vrtec na drugi strani parka. Z nekim neverjetnim žarom v očeh mi pripoveduje, kako vsak dan otrokom iz vrtca pravi svoje življenjske dogodivščine in kako z veseljem jo poslušajo. Pravi, da jo to napolni z energijo do življenja.

Po dolgem klepetu sklenem, da je čas da še pred temo odkolesarim nazaj do železniške postaje in se vkrcam na vlak za Ljubljano, ki velja za center Slovenije, centralne dejavnosti pa so zgoščene tudi v vseh večjih mestih. Ne oziram se preveč za voznim redom, saj vlak tako ali tako pelje na vsake pol ure. Poslovim se od babice, vzamem kolo ter se odpeljem po lepo urejeni kolesarski poti nazaj do železniške postaje, kjer prepustim kolo bodočemu kolesarju.

Med čakanjem na vlak se pogovarjam s prijaznim sprevodnikom, ki pripoveduje, kako se mu je v zadnjih letih povišala plača, koliko zadovoljnejši je s svojim življenjem in kako vesel je, da nismo v času recesije kot pred štiridesetimi leti. Podučí me, kako so v tistem času ljudje bili obupani, koliko jih je živelo na cesti in to dobro izobraženih, ki niso dobili službe. Vse se je rešilo z uvedbo temeljnega dohodka, še pove, nato pa skoči na vlak, ki je prispel na postajo. Tudi sam stopim na vlak ter se sprehodim med sedeži, da najdem prosto mesto. Namestim se v udoben položaj ter razmišljam o naravi, družbi in njenih posamezni-

kih, okolju, domu za starostnike, kolesarjenju vrtičkarjih, kmetijstvu in izpitih. Preden me tiha gladka vožnja popelje v sanje, sklenem, da sem srečen prebivalec Slovenije.

V. PREDLOGI VIZIJ PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE

4.1 Streha za vse

SLOGAN:

Slovenija, kjer je kakovost bivanja na prvem mestu.

Slika 11: Grafična ponazoritev vizije

Slika 10: Logotip

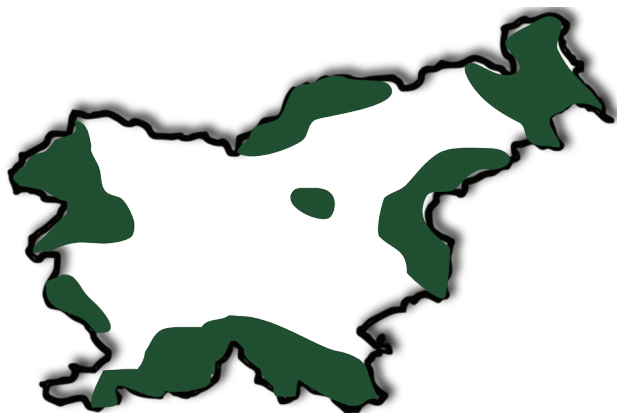
Kakovost bivanja predstavljajo čisto bivalno okolje, dostopnost storitev na področju izobraževanja, zdravja in socialne varnosti, dostopnost in trajnostna mobilnost z javnim potniškim prometom do naseljenih območij in storitev, možnost zaposlitve in aktivnega sodelovanja v družbi, učinkovito in celostno upravljanje s prostorom in naravo, bližina zelenih in rekreacijskih površin, možnost nakupa in pridelave lokalne hrane, smotno ravnanje z odpadki in zagotovitev oskrbe s pitno vodo.

GONILNE SILE:

1. Regionalni razvoj

V Sloveniji bo načrtovanje in upravljanje na ravni regij učinkovito in uspešno. Razvoj regij bo uravnotežen, saj se bo pozornost usmerjala predvsem na degradirana območja, regije z visoko brezposelnostjo, regije z veliko starega prebivalstva in obmejne regije. Prednostna razvojna območja so regije JV Slovenija, Notranjsko-kraška, Koroška, Pomurska, Zasavska in Goriška. Regije bodo privlačne za bivanje, nudile bodo delovna mesta, s čimer se bodo zmanjšala dnevna delovna potovanja z osebnim avtomobilom, dostopnost z javnim potniškim prometom (s poudarkom na železniškem prometu) pa bo izboljšana.

Kmetijstvo v tradicionalnih kmetijskih krajinah bo dobilo nov zagon, ker se bo spodbujala lokalna pridelava hrane, s čimer bosta doseženi večja prehranska varnost in ohranjenost kmetijske krajine. Upravljanje z naravnimi viri, ki jih regije nudijo, bo trajnostno, saj bo zavedanje o omejitvah okolja in skrbnim ravnanjem z njegovimi viri vsesplošno prisotno in sprejeto. Povezovanje in sodelovanje med regijami bo obrodilo pozitivne učinke, vidne v usmerjanju poselitve in dejavnosti v prostoru, razvitem zelenem turizmu, prepoznavni kulturni dediščini in naravni ohranjenosti. Regije bodo z učinkovitim prostorskim načrtovanjem usmerjene predvsem v ponovno uporabo in prenovo obstoječe infrastrukture ter mobilizacijo regionalnih naravnih in kulturnih virov.

Vir podatkov: SURS, 2015

Slika 12: Prednostna razvojna območja

2. Zaposlenost prebivalstva

Stopnja zaposlenosti med delovno aktivnim prebivalstvom bo visoka, saj bodo kakovostna delovna mesta dostopna tako višje in kot nižje izobraženim. Že v samem začetku karierne poti bo dinamičen izobraževalni sistem omogočal visoko zaposljivost prebivalstva. Izobraževalni sistem bo temeljil na povezovanju izobraževalnih institucij s trgom dela, velik poudarek bo na praktičnem delu in interdisciplinarnosti. Oblika študentskega dela bo spremenjena in s tem povečana možnost zaposlitve diplomantov. Želja po uspešnem zaključku študija in zaposlitvi bo skrajšala povprečni čas študija, saj bo na izbiro dovolj raznolikih delovnih mest. Delovna mesta bodo razporejena po vseh slovenskih regijah, razvit javni potniški promet bo omogočal hiter prevoz med območjem bivanja in zaposlitve. Pozornost se bo usmerjala na območja s primanjkljajem delovnih mest (glede na indekse delovne migracije), ki so v Pomurski, Zasavski, Notranjsko-kraški regiji, v bližini Mestne obline Ljubljana in v nekaterih obmejnih regijah. Delodajalci bodo spodbujali in nagrajevali uporabo trajnostnih oblik prevoza na delo, kar bo zmanjšalo okoljsko obremenitev in prineslo pozitivne učinke v obliki večje učinkovitosti zaposlenih in manjšega števila bolniških dni. Univerzalni temeljni dohodek, ki bo uveden na ravni države, bo pripomogel k odpravi začaranega kroga revščine in pasti brezposelnosti. Zagotovil bo večjo socialno varnost, vključno v družbo, več svobode in manj negotovosti glede prihodnosti.

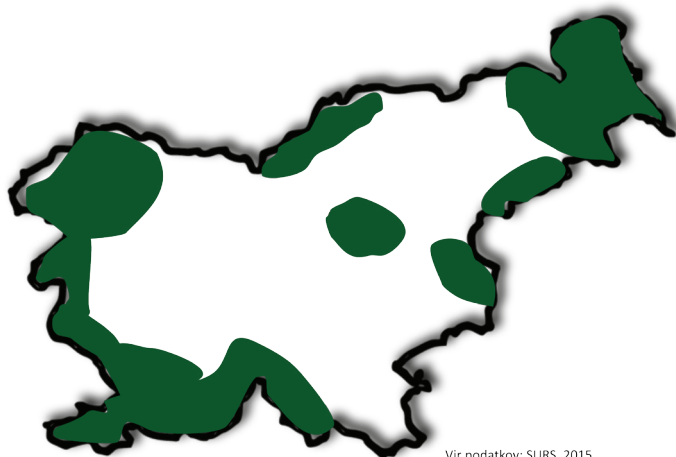

Vir podatkov: SURS, 2014

Slika 13: Primankljaji delovnih mest

3. Medgeneracijsko sodelovanje

V družbi bo medgeneracijsko sodelovanje prisotno na vseh področjih. Pomembni bodo odnosi med mlado, srednjo in staro populacijo. Ker bo razvoj družbe trajnosten, bodo upoštevane tudi prihodnje generacije in skrb za njihovo kakovostno bivalno okolje. Znanje starejših bo pomemben del družbenega kapitala, saj se bo z njim utrdil in izboljšal položaj starejših v družbi, obenem pa se bo znanje prenašalo tudi na mlajše generacije. Prenos znanj bo potekal v obliki tečajev in pomoči na delovnem mestu. Starejša generacija bo na delovnih mestih uvajala mlajšo, kar bo povečalo kakovost delovnih mest mladih, počasnejši prehod starejših v upokožitev in njihovo še vedno aktivno delovanje v družbi. Spodbujalo se bo, da bodo starejši bivali v mešanih soseskah, kar bo imelo zanje zelo pozitivne učinke, saj se ne bodo počutili izoliranih. Nekatera oskrbovana stanovanja in domovi za ostarele bodo cenovno dostopni vsem in bodo prostorsko blizu vrtcem. Razvit in učinkovit bo sistem medgeneracijske »izmenjave« stanovanj. Starejši bodo prevelika stanovanja, za katera ne morejo skrbeti ali so zanje nefunkcionalna (npr. nimajo dvigal), zamenjali z manjšimi stanovanji mlajših in mladih družin, ki taka stanovanja potrebujejo za kakovostno življenje. Območja, kjer bo medgeneracijsko sodelovanje še posebej aktualno, so tista z visokim indeksom staranja: Goriška, Obalno-kraška, Notranjsko-kraška, Pomurska, Podravska ter Zasavska regija. Medgeneracijsko sodelovanje je eden izmed splošnih ciljev razvoja Slovenije, ki bo tako uresničen tudi na prostorski ravni.

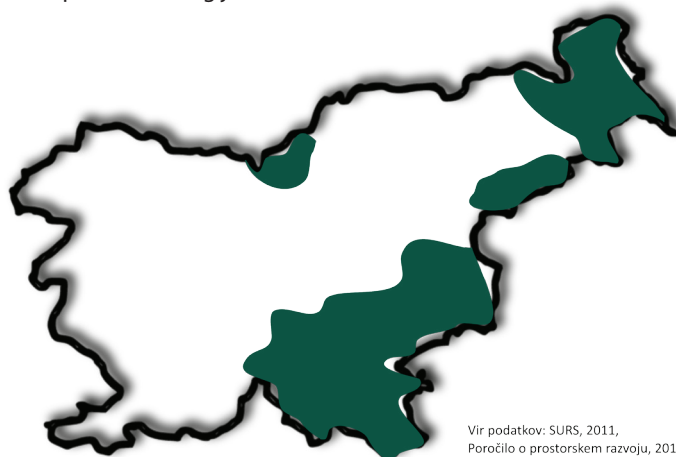

Vir podatkov: SURS, 2015

Slika 14: Visok indeks staranja

4. Učinkovita stanovanjska in zemljiška politika

Izvajane stanovanjske in zemljiške politike bo učinkovito in aktivno na državni, regionalni in lokalni ravni. Nadzorovano upravljanje in gospodarjenje z zemljišči in odločanje o potrebnih ukrepih se bo uspešno izvajalo. Priče se bodo izvajati komasacije stavbnih in kmetijskih zemljišč, ki bodo zagotovile kakovostna stanovanjska in bivanjska območja z urejeno infrastrukturo na urejenih in načrtovanih zemljiških parcelah. Z uspešnim izvajanjem preurejanja zemljišč in načrtovanim prostorskim planiranjem se bodo uredila komunalno neopremljena območja, zgostila že poseljena območja, uredila varovana, degradirana območja in območja potrebna urbane prenove, izboljšala se bo prehranska varnost in razvoj podeželja. Izvedla se bo energetska prenova neustrezno opremljenih sosesk in energetska sanacija stavb. Ohranjene bodo zelene površine in prostori sodelovanja, ki bodo imeli v prostoru vedno bolj pomembno vlogo. Redefinicija namenske rabe prostora bo usmerjala poselitev že na ravni regij. Sočasno bodo urejena tudi lastniško-pravna razmerja in najemniška razmerja v stanovanjskih soseskah. Število socialnih in najemniških stanovanj se bo povečalo in tako omogočilo večjo stanovanjsko mobilnost prebivalstva. Urejena bodo območja s stanovanji brez osnovne infrastrukture (kopalnica, voda, elektrika) in prenaseljena stanovanja, ki so predvsem v regijah JV Slovenija, Pomurska in Spodnjeposavska. Podeželje bo trajnostno razvito, tako bo nudilo kakovostno bivalno okolje in bo nosilec zelenega turizma. Turistične dejavnosti se bo načrtovalo po načelu vzdržnosti. Pri tem se bo upoštevalo lokalne in kulturne značilnosti posamezne regije.

Vir podatkov: SURS, 2011,
Poročilo o prostorskem razvoju, 2015

Slika 15: Stanovanja brez osnovne infrastrukture in prenaseljena stanovanja

Literatura in viri:

- Fajfar, L., 2013. Univerzalni temeljni dohodek, Diplomski seminar, EPF Maribor: 26 str. <https://dk.um.si/Dokument.php?id=57354> (Pridobljeno 22.11.2015).
- Filipović, M., Mandić, S., 2005. Stanovanjski primanjkljaj v Sloveniji: Problem, ki ga ni? Ljubljana, Teorija in praksa 42, 46. http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20054-6_Mandic_Filipovic.pdf (Pridobljeno 20.11.2015).
- Hočevar, M., 2002. Novi urbani trendi: prizorišča v mestih - omrežja med mesti. Ljubljana, FDV: 96-97 str.
- Liseč, A. 2015. Preurejanje zemljišč-urbana območja. Predavanja pri predmetu Organizacijska teorija in management. UL FGG, Ljubljana.
- Osnutek strategije razvoja Slovenije 2014-2020, 2013. Ljubljana, Ministrstvo za gospodarstvo: 22 str. http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/EKP/Drugi_dokumenti/SRS_09_08_2013.pdf (Pridobljeno 10.11.2015).
- Poročilo o prostorskem razvoju, 2015. Ljubljana, MOP: http://ipop.si/wp-content/uploads/2015/06/procilo_o_prostorskem_razvoju.pdf (Pridobljeno 10.11.2015).
- Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu. 2015. MOP: [http://84.39.218.201/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/d621fb41e52e5209c1257ebb0025a870/\\$FILE/VG_NG6_resolucija.pdf](http://84.39.218.201/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/d621fb41e52e5209c1257ebb0025a870/$FILE/VG_NG6_resolucija.pdf) (Pridobljeno 12.11.2015).
- Simoneti, M., 2013. Slovenijgrški skupnostni vrtovi, Prostori sodelovanja. <http://prostorisodelovanja.si/slovenijgrski-skupnostni-vrtovi/> (Pridobljeno 22.11.2015).
- SPRS 2030. Analiza izvajanja v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije predvidenih programov in ukrepov. Sklepno poročilo. 2014. Ministrstvo za infrastrukturo in prostor, Direktorat za prostor. http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/prostorski_razvoj/BF_ACER_Drugo_porocilo_SPRS.pdf (Pridobljeno 12.11.2015).
- STAGE portal, 2015. <http://gis.stat.si/> (Pridobljeno 24.11.2015).
- Stanovanja, Slovenija, 1. januar 2011 - končni podatki. SURS. <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=4771> (Pridobljeno 20.11.2015).
- Stanovanjska politika. 21. Junij 2013 –Mladina 25. <http://www.mladina.si/145274/stanovanjska-politika/> (Pridobljeno 15.11.2015).
- Stanovanjska problematika v Sloveniji, 2014. Ministrstvo za infrastrukturo in prostor, Direktorat za prostor. http://www.mzi.gov.si/fileadmin/mzi.gov.si/pageuploads/Prostor/Stanovanja/Stanovanjska_problematika_v_RS_spremljajoce_gradivo_k_osnutku_NSP_junij_2014.pdf (Pridobljeno 14.11.2015).
- SURS, 2015. Stanovanja. <http://www.stat.si/StatWeb/pregled-podrocja?idp=50&headerbar=5#tabPregled> (Pridobljeno 15.11.2015).

4.2 Prenova prostora

Slika 17: Logotip

SLOGAN:

**Na temeljih obstoječega
do sonaravne prihodnosti.**

Prenova prostora se v iskanju odgovorov na globalna vprašanja usmerja v prednosti in priložnosti slovenskega prostora, ki ga zaznamuje izjemna regionalna pestrost, in predstavlja sklop ukrepov za celovito izboljšanje fizičnega, okoljskega, gospodarskega in socialnega stanja v prostoru.

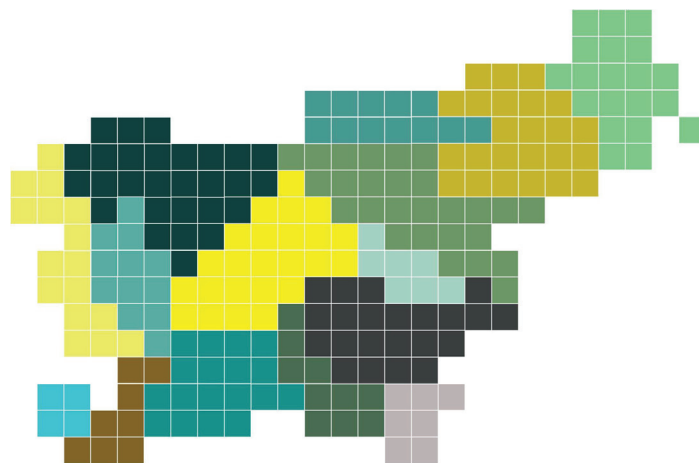

Prenova prostora

1. Priprava državnega podpornega okvira

Državni podporni okvir za načrtovanje na regionalni ravni je ključen korak k kakovostnemu in **sonaravnemu prostorskemu razvoju** Slovenije. Z njim bomo odpravili neučinkovito načrtovanje na državni ravni, do katerega prihaja zaradi neprilagojenosti izzivom, ki jih prinaša izjemna pestrost slovenskega prostora in nerazumevanja lokalnega okolja. Problematična je tudi pogosta neučinkovitost prostorskega načrtovanja na lokalni ravni, do katere prihaja zaradi prevelike razdrobljenosti lokalne samouprave ter finančne in strokovne podhranjenosti slovenskih občin.

Predlagamo razdelitev slovenskega prostora na regionalna območja, pri čemer se upoštevajo naravne danosti, krajinske posebnosti, prostorske značilnosti in arhitekturne značilnosti. Državni podporni okvir mora vsebovati zakonsko podlago, upravne postopke, finančna sredstva ter kadrovske in strokovne podpore za učinkovito načrtovanje na lokalni in regionalni ravni.

Slika 16: Delitev slovenskega prostora na prepoznavna regionalna območja.

- ▶ prehod na obnovljive vire energije in visoka energetska učinkovitost,
- ▶ krožna ekonomija brez odpadkov preko ponovne uporabe, predelave in recikliranja,
- ▶ revitalizacija degradiranih območij,
- ▶ upoštevanje okoljskih sistemskih storitev,
- ▶ ohranjanje biotske pestrosti,
- ▶ ohranjanje krajinskih značilnosti ter
- ▶ odpornost na naravne nesreče in podnebne spremembe.

Trajnostno upravljanje virov je ključno za **trajnostno rast** in **zaustavitev negativnih trendov** na področju okoljskih in podnebnih sprememb. Trajnostna rast je med prioritetskimi nalogami Evropske unije in predstavlja mnogo priložnosti za slovensko gospodarstvo, saj omogoča sonaravni razvoj visoke tehnologije (obnovljivi viri in energetska učinkovitost), energetike, lesne industrije, prehranske industrije, turizma (rekreacija, zeleni in trajnostni turizem) in drugih panog.

2. Regionalne prostorske agencije in odbori

Regionalne prostorske agencije in odbori so ustanovljeni z namenom **spodbujanja, informiranja in sodelovanja** na področju prostorskega načrtovanja. Predstavljajo **strokovno podporo načrtovanju** na vseh ravneh ter vodijo projekte za doseganje ciljev sonaravnega razvoja Slovenije.

Regionalne prostorske agencije med drugim skrbijo za delovanje Regionalnih prostorskih odborov, ki predstavljajo **neformalen prostor sodelovanja** za predstavnike stroke (prostorski načrtovalci, urbanisti, arhitekti, krajinski arhitekti, gradbeniki), javne uprave (predstavniki občin, upravnih enot), obrtnikov, šol in javnosti, ki delujejo na področju prostora ali jih zanimajo tematike delovanja odborov. Med ključnimi nalogami agencij in odborov so sodelovanje, širjenje dobrih praks, višanje kakovosti bivalnega in delovnega okolja, prepoznavnosti in krajinske identitete, spodbujanje sodobnih uporab tradicionalnih rešitev, ozaveščanje o pomenu prostora in ohranjanja krajine, mednarodno sodelovanje, pomoč in sodelovanje pri regionalnih prostorskih načrtih in črpanju evropskih sredstev.

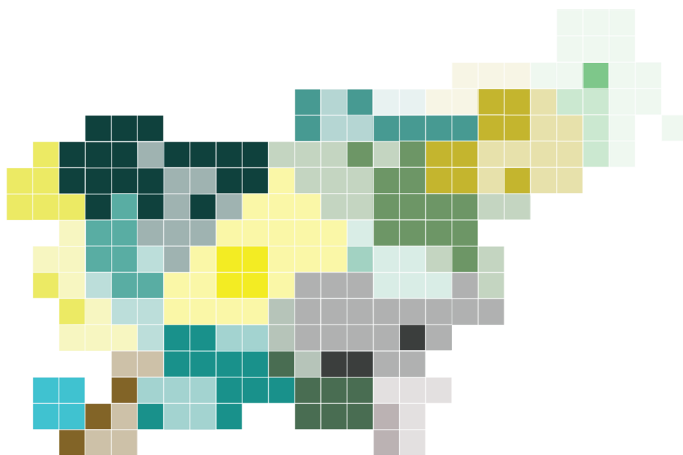
2. Trajnostno upravljanje virov

Trajnostno upravljanje z viri po meri regije omogoča **družbeni, socialni in ekonomski razvoj** brez negativnih posledic na naravo in okolje. Spodbujati in izvajati se mora na vseh ravneh in področjih delovanja države in družbe. Med glavnimi cilji so:

- ▶ trajnostna raba virov in surovin,
- ▶ lokalna prehranska in energetska samooskrba,

3. Prenova urbanega okolja

Prenova urbanega okolja usmerja razvoj v boljšo rabo že obstoječih in neizkoriščenih potencialov znotraj urbanih območij s ciljem oblikovanja **omrežja večfunkcionalnih naselij** z visoko kakovostjo bivanja in ohraneno identiteto. Prenova se izvede preko učinkovite zemljiške in stanovanjske politike ter s pomočjo ekonomskih in gospodarskih spodbud, ki so osredotočene na večnamenski rabi mestnih površin in objektov, razvoj lokalne ekonomije in turizma, začasno ter skupno raba prostora, revitalizacijo degradiranih urbanih območij, kakovostno lokalno gradnjo, kakovostno bivalno in delovno okolje, zelene površine in uporabo sistemov javnega potniškega prometa.

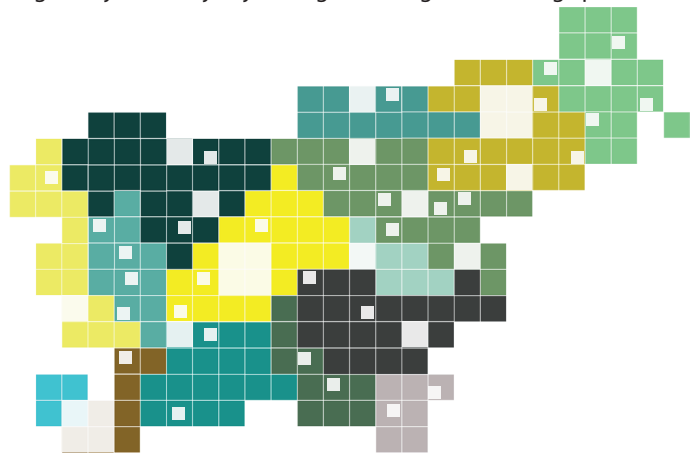
Slika 19: Urbana območja v Sloveniji.

Prenova urbanega okolja je usmerjena v **notranji razvoj naselij** ter **omejevanje** suburbanizacije, pozidave kmetijskih zemljišč, širjenje novogradenj, nekakovostnih novogradenj, deleža avtomobilskega prometa in regionalnih razlik. Izpostavljena je zavezitev upadanja funkcionalnosti slovenskih mest na način, ki preko pestrih lokalnih ekonomij, zelenih površin in kakovostnega bivalnega okolja omogoča **visoko kakovost bivanja in delovanja družbe**.

4. Prenova podeželja

Cilj ukrepa predstavlja **revitalizirano podeželje** z ohranjeno krajinsko identiteto. Preko učinkovite zemljiške politike ter ekonomskih in gospodarskih spodbud se razvoj na podeželju usmerja v večnamensko rabo prostora, revitalizacijo podeželskih naselij in kmetij, sanacijo degradiranih območij, sodobno ekološko kmetijstvo s čim večjim deležem lokalne samooskrbe, trajnostno gozdarstvo in lesno industrijo ter ureditev površin za rekreacijo, kolesarstvo, pohodništvo in turizem. Spodbuja se tudi širjenje omrežij javnega potniškega prometa ter omogočanje dela od doma, s čimer se zmanjša avtomobilski promet.

Ukrepi so usmerjeni v **prenovo podeželskega prostora** ter **omejevanje** negativnih trendov v slovenskem podeželskem prostoru, kot so zaraščanje kmetijskih površin, upadanje samooskrbe, število novogradenj ter zmanjšanje obsega osebnega in tovornega prometa.

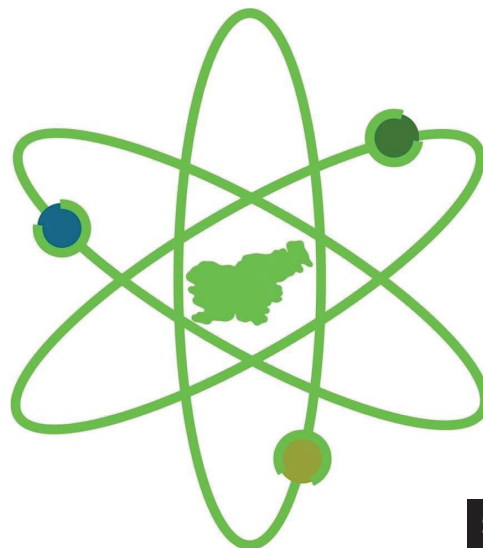
Slika 20: Območja podeželja v Sloveniji.

4.3 Inovativna Slovenija

SLOGAN:

**Z znanjem, voljo in naravnim
danostim do uspeha!**

Inovativna Slovenija je vizija, ki je nekoliko bolj gospodarsko usmerjena. Poudarek je predvsem na trajnostno izkoriščenih naravnih virih, ki so lahko v povezavi z znanjem in voljo doprinesejo h gospodarskemu uspehu.

Slika 21: Logotip

1. Obuditev regionalnega gospodarstva

Dobro gospodarstvo je temelj dobre družbe in glavna gonilna sila države, ki vpliva na vse ostale elemente okoljskega, družbenega in prostorskega razvoja. Slovenija ima velik potencial v naravnih danostih, ki so glede na raznolikost slovenskega prostora regionalno zelo pestre in prepoznavne, zato bo nadaljnji razvoj usmerjen v regionalno izrabo naravnih virov. Gospodarstvo se umešča tam, kjer so najboljše naravni pogoji za razvoj in raziskavo ali pridelavo naravnih virov. Kot primer lahko vzamemo dober izkoristek lesa, saj se območja bogata z gozdom lahko zelo dobro izkoristijo. V mislih imamo lesno predelovalno verigo, ki temelji na izrabi lesne mase od sečnje do končnega izdelka. Na splošno je industrija usmerjena v visokotehnološke panoge, z industrijo povezano onesnaževanje pa se zmanjšuje. Regionalni gospodarski razvoj, ki temelji na prepoznavnosti naravnih in drugih virov, je treba usmeriti v inovativne oblike trajnostnega turizma, izkoriščanja obnovljivih virov in kmetijstva. Z racionalno razporeditvijo dejavnosti težimo k policentrično usmerjenemu razvoju poselitve in zmanjšujemo prometno obremenjenost.

2. Povezanost gospodarstva in šolstva

Poudarek na večji povezanosti srednjega in visokega izobraževanja z gospodarskimi družbami se pojavlja že v času šolanja. Izobraževalne

ustanove in podjetja tako v medsebojnem sodelovanju pridobijo na večjem naboru primerne kadra, ki se ustrezno usmeri in izobraži že v času šolanja; kot tudi na povečani konkurenčnosti, razvojem novih tehnologij in prepoznavnosti, kar pripomore k lažjemu shajanju podjetij med gospodarsko krizo in nenehnemu dohajanju svetovnim trendom. Gospodarske družbe imajo tako na voljo redni dotok mladega, primerne in perspektivnega kadra. Hkrati potekajo tudi redno vseživljenjsko učenje za zaposlene v gospodarskih družbah, kar pripomore k reševanju problema stagnacije v posameznih podjetjih. Že v samem začetku izobraževalnega sistema se spodbuja izvajanje določenih poklicev, kar pripomore k zavedanju v družbi da noben poklic ni slabšalen. Za dobro učinkovito gospodarstvo je namreč potreben širok kader izobraženih ljudi, ter ažurni podatki glede strukturiranja števila primerno izobraženih ljudi.

3. Infrastruktura in dostopnost

Dobra infrastruktura so pljuča za gospodarstvo, zato so dobre prometne povezave, ki so razporejene po celotnih regijah še kako pomembne. V preteklosti se je pri razvoju večinoma investiralo v cestno omrežje, zato se bo v prihodnje investirali predvsem v železnico, pri cestnih povezavah pa bodo rešila le problematična vozlišča, ki se jih ne da z

Slika 22: Shematski prikaz vizije prostorskega razvoja Slovenije: izkoriščanje regionalnih naravnih virov in podpora regionalnega razvoja

železnico. Železniški transport je namreč eden od najbolj energetsko učinkovitih načinov motoriziranega kopenskega transporta in eden od najbolj varnih oblik prevoza, hkrati pa je tudi zelo učinkovit pri rabi prostora. Dvotirna železniška proga tako prepelje mnogo več tovora v istem časovnem obdobju kot pa avtocesta, zato se večino tovarnega prometa usmeri prav na njo, kar prispeva k zmanjšanju cestnega tranzita. Celotno železniško omrežje je potrebno posodobiti s potrebnimi rekonstrukcijam, ki skrajšajo čas transporta; ter elektrificiranjem, ki poveča učinkovitost in zmanjša onesnaževanje. Predvsem veliko potezna je izgradnja drugega tira, ne samo Koper-Divača, ampak po celotnem omrežju. Nekdanja slepa črevesja, kot so Kočevje, Velenje, Lendava in Mursko Sobota, se bodo nadaljevala in racionalno povezana. S tem se izboljša dostopnost in tako omogoči družbi in podjetjem to prednost-imeti železnico bližini.

4.4 Aktivna družba

Uresničitev vizije temelji na interaktivnem pristopu, kjer sami spreminjamo in odgovarjamo na dolgoročne spreminjajoče se trende (Bobek, Grah, 2007).

Povezan, ohranjen in ekonomsko-konkurenčen prostor za kakovost življenja, ki temelji na:

- ▶ zdravem okolju,
- ▶ infrastrukturni opremljenosti,
- ▶ ekonomski varnosti.

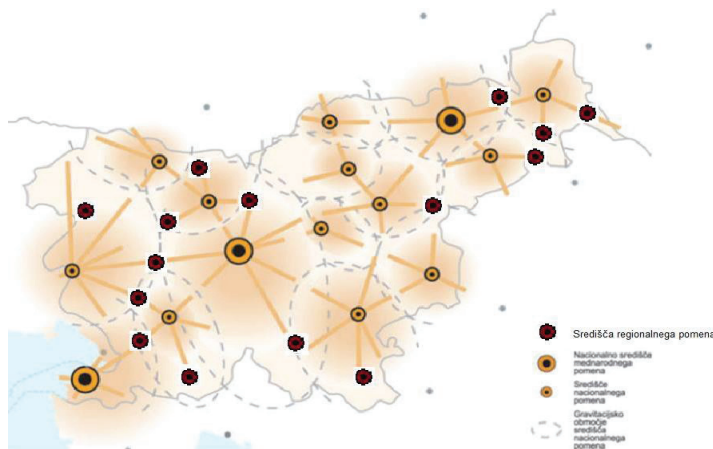
V tradicionalno večfunkcionalnem prostoru je vse bolj v ospredju gospodarstvo, ki temelji na novih oblikah ekonomije, trajnostni rabi virov ter uravnoteženem dostopu do infrastrukturnih sistemov, ki vplivajo na dvig kakovosti življenja.

1. Zdravo okolje

Temeljno izhodišče za zagotavljanje prostorskega razvoja Slovenije predstavljajo naravni potenciali, ki omogočajo razvoj posameznih dejavnosti, ki temeljijo na poznavanju in upoštevanju sposobnosti naravnega okolja. Pri posegih v okolje ohranjamo biotsko raznovrstnost tako, da zagotavljamo in uresničujemo standarde zavarovanih območij ter hkrati zmanjšujemo pritiske na območja izven zavarovanih območij. V izvenmestnem prostoru se pomen narave in stik z njo kažeta v racionalni rabi naravnih virov in varovanju kmetijskih zemljišč, pri čemer se spodbuja ohranjanje tradicionalnih poselitvenih vzorcev. Pri načrtovanju se uveljavlja koncept kompaktnega mesta kot ena od rešitev za trajnostni razvoj mest. Koncept kompaktnega mesta poudarja notranji razvoj mesta in preprečuje širjenje mest navzven. Uveljavlja se mešana raba zemljišč, večja gostota poselitve ter dobra dostopnost do storitev javnega pomena, delovnih mest in odprtih javnih površin. Pri tem je najpomembnejši razvoj javnega prometnega sistema. V mestih imajo osrednjo vlogo zelene površine

Slika 23: Logotip: hitri vlak predstavlja nadgradnjo obstoječe železniške infrastrukture kot priložnost za nadaljnji razvoj Slovenije, s katerim bomo dosegli visoko stopnjo mobilnosti in dostopnosti do oskrbe in zaposlitvenih središč, zmanjševanje degradacije okolja. Hkrati bomo omogočili razvoj zmerne policentričnega modela poselitve ter zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti regij. Ohranjanje materialne in nesnovne kulturne dediščine pomembno vpliva na oblikovanje vrednot, identitet, znanj, tradicije in prepoznavnosti.

Slika 24: Model zmerne policentrizme kot nadgradnja modela urbanega sistema iz obstoječe SPRS (2004).

zaradi ekoloških in okoljskih funkcij, saj spodbudno vplivajo na zdravje in počutje družbe ter prinašajo gospodarske koristi. Načrtovanje prostorskega razvoja Slovenije temelji na modelu zmerne policentrizma, ki pospešuje razvoj regionalnih središč s srednjo in deloma višjo ravnijo oskrbe. Gre za teoretično optimalen model, saj enakomerno oskrbuje celoten prostor in pomaga k izenačevanju razlik med posameznimi območji. Z dobro organizirano in razporejeno mrežo centralnih naselij se zagotavlja enakomerna in dobro dostopna opremljenost s centralnimi dejavnostmi, ki zagotavljajo kakovostno oskrbo, ohranjanje lokalne identitete, poselitve, družabnega življenja ter zmanjšujejo regionalne razlike. Slovenija bo še naprej sprejemala in izvajala ukrepe, s katerimi zmanjšuje energetske odvisnosti od fosilnih goriv in prehaja v nizkoogljično družbo.

2. Infrastrukturalna opremljenost

Reševanje prometnih problemov temelji na načrtovanju učinkovitejše uporabe obstoječe infrastrukture, predvsem na povečevanju ponudbe javnega potniškega prometa. Značilen je preplet različnih načinov prevoza – intermodalnost, ki spodbuja k zmanjševanju osebnih prevozov. Za visoko kakovost bivanja in razvoj gospodarstva se omogoča dostop do ustrezne komunalne infrastrukture. Tako z visoko razvejanostjo telekomunikacijskih omrežij omogočamo posameznikom dostop do pomembnih storitev informacijske družbe. Glede na negativne okoljske učinke, zaradi povečane količine odpadkov, na celotnem območju države poleg povečane reciklaže zagotavljamo ločeno zbiranje odpadkov že na lokalni ravni z zbirnimi centri, ki so povezani z regijskimi centri. Neustrezno urejena odlagališča odpadkov se ustrezno saniramo in predvidimo ustrezno rabo teh območij.

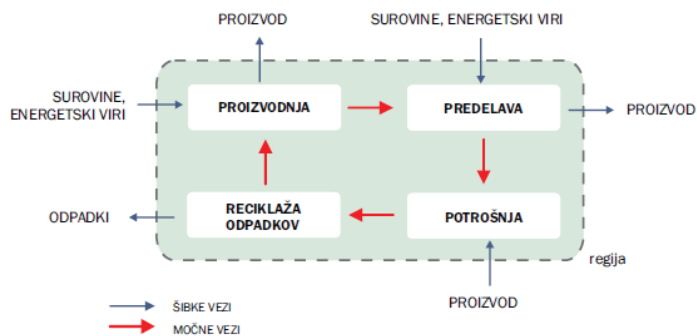
Velik problem je tudi odvajanje odpadne in padavinske vode, ki ga urejamo z izgradnjo večjih čistilnih naprav na območju strnjene pozidave, na drugih območjih pa je zagotovljeno individualno čiščenje odpadne vode. Zagotavljanje ustrezne oskrbe s pitno vodo omogočajo urejeni vodooskrbni sistemi.

3. Ekonomska varnost

Razvoj gospodarskih dejavnosti je vezan na naravne vire, zato je prihodnost v ekološkem kmetijstvu, gozdarstvu in zelenem turizmu. Slovensko krajinsko raznolikost in pestrost z velikimi doživljajskimi zmoglostmi tržimo kot slovensko podeželsko turistično destinacijo, kjer se povezujejo posamezne gospodarske dejavnosti (turizem, kmetijstvo, vinogradništvo, sadjarstvo). Slovenija zagotavlja prehransko varnost s stabilno pridelavo varne, kakovostne in potrošniku dostopne hrane.

Gospodarstvo temelji na modelu krožnega gospodarstva, zaradi katerega naj bi na podlagi dolgoročnega uresničevanja ciljev urav-

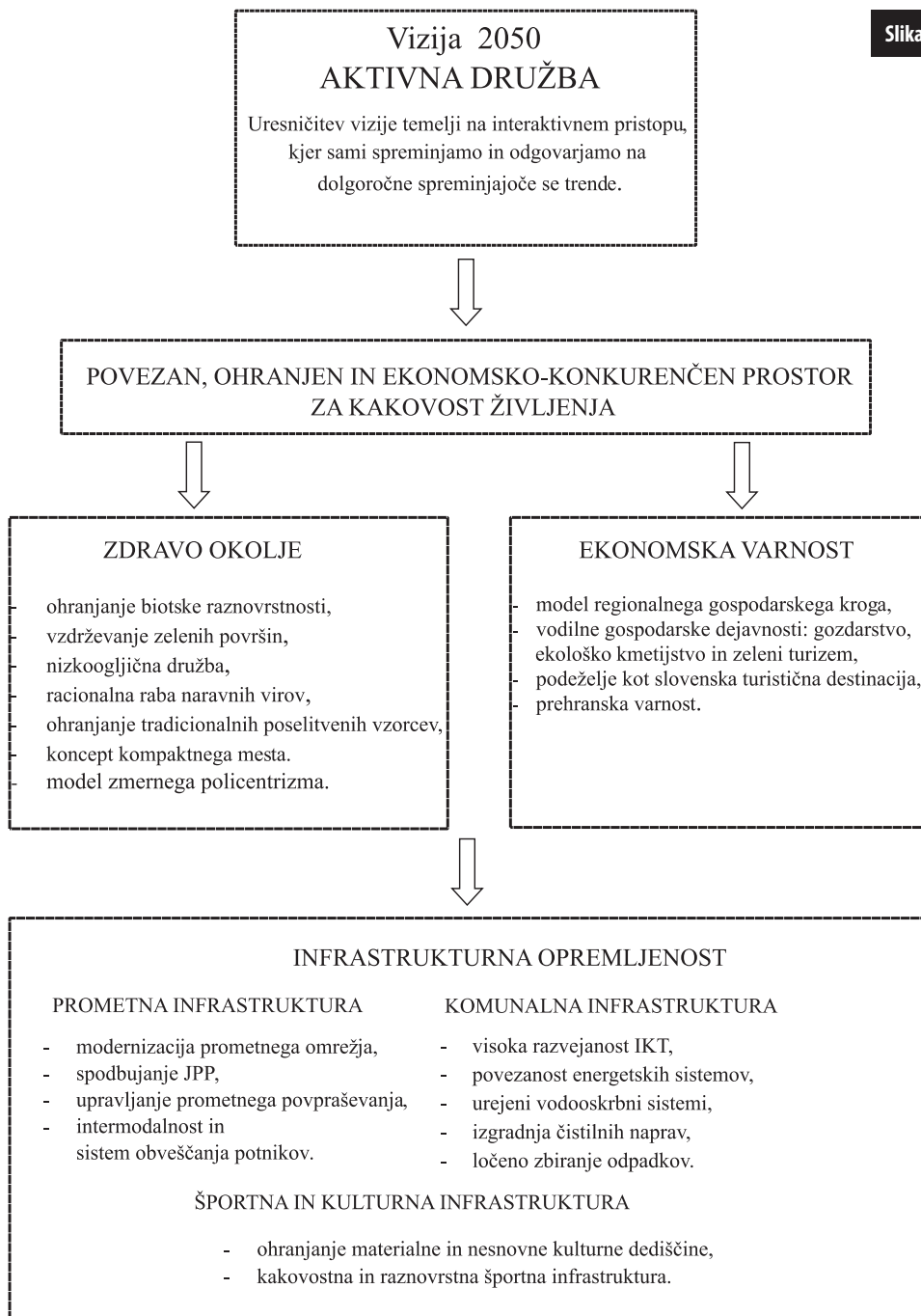
noteženega regionalnega razvoja, delovali vse bolj intenzivno zlasti na podeželju, kjer so dani naravni in družbeni pogoji. Poudarjena je krepitev gospodarskih odnosov znotraj regije: uporaba in predelava lastnih surovin in energetskih virov, proizvodnja znotraj regije, spodbujanje zavesti kupcev za povečan nakup izdelkov proizvedenih v regiji, večja odgovornost za predelavo odpadkov. Model regionalnih gospodarskih krogov krepi notranje odnose, zmanjša odvisnost od zunanjega okolja ter istočasno s svojimi proizvodi prodre na tuja tržišča. Regionalni gospodarski krogi so podpora zmanjšanju transportnih in boljšemu nadzoru materialnih tokov, zagotavljajo pregled nad razvojem znotraj regije in imajo pozitivne učinke na regionalni trg delovne sile. Glavni gospodarski cilj takšnega kroga je povečanje regionalne dodane vrednosti. Gospodarska rast in ustvarjanje delovnih mest bo odvisno od dobre izobrazbene strukture prebivalcev, ki daje možnost za tehnološki razvoj. Spodbuja se poklicno usmerjanje otrok v tiste izobraževalne programe, ki so perspektivni z vidika lokalnega in regionalnega okolja.

Slika 25: Model regionalnega gospodarskega kroga
(povzeto po: Wagner, 2016).

Literatura in viri:

- Bobek, V., Grah, P. 2007. Vloga ključnih projektov v razvojni strategiji mesta. V: Likar, V. (ur.). Veliki razvojni projekti in skladni regionalni razvoj. Ljubljana: Založba ZRC: str. 213-220. <http://zalozba.zrc-sazu.si/sites/default/files/9789612540142.pdf> (Pridobljeno 9.1.2016).
- Wagner, R. 2016. Volkswirtschaftslehre. URL: <http://wagner-berlin.de/vwl.htm> (Pridobljeno 9.1.2016).

VI. PREDSTAVITEV KONČNEGA PREDLOGA VIZIJE PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE

Inova(K)tivna Slovenija – aktiven prostor, aktivna družba

SLOGAN:

Sodelovanje in vključenost za aktivno in inovativno Slovenijo

Iskanje in nadgrajevanje idej za bodoče stanje naše države je izredno pomembno za nas, kot tudi za naše potomce. Samo bistvo idej pa mora biti oprto na tem, da so le te uresničljive tako finančno, časovno kot tudi strukturno. Zato smo v teku oblikovanja vizije prostorskega razvoja Slovenije prišli do vprašanj, kaj je pomembno spremeniti, da bo v prihodnosti Slovenija konkurenčnejša in prijaznejša do ljudi in okolja. Zato je bilo treba določiti ključne gonilne sile. Med posvetovanjem v skupini smo se odločili, da bodo na prihodnji prostorski razvoj Slovenije najbolj vplivalni naslednji dejavniki, ki smo jih strnili v pet gonilnih sil:

- ▶ Lokalna ekonomija
- ▶ Prenova
- ▶ Vključenost
- ▶ Zdravo okolje
- ▶ Trajnostno upravljanje virov

Ključno za pripravo in uresničitev projektov je vključenost javnosti. Pri tem moramo biti posebno pozorni na to, da je čim večji del javnosti vključen v postopke projektov, ter da se jo seznanja s potekom le-teh. Projekti bodo tako lažje realizirani, pri čemer bo obseg prizadete javnosti manjši. Vključenost javnosti v prostorsko načrtovanje pomeni možnost upoštevanja uporabniških izkušenj ter potreb prebivalstva.

1. Lokalna ekonomija

Kot prvo, je potrebno poskrbeti za lokalno ekonomijo. Ta mora sloneti predvsem na zelenih tehnologijah ter visokotehnoloških podjetjih. Z ugodno lego države in razvitim izobraževalnim sistemom, ki je pomembno povezan z gospodarstvom bo razvita lokalna ekonomija močno pripomogla k finančno stabilnejši in privlačnejši državi. S tem

se bo dnevna migracija med občinami pomembno zmanjšala, s čimer bi se zmanjšalo tudi onesnaževanje okolja zaradi transporta. Z lokalno ekonomijo bi ohranili tradicionalna obrtniška dela, katera so unikatna na posameznih področjih, kot tudi zaposlenost med domačini, s čimer bi se ohranilo število prebivalstva. Za uspeh lokalne ekonomije je potrebno nadgraditi obstoječo infrastrukturo. Predvsem povezava z internetom omogoča razvoj in pojav manj znanih podjetij na spletu in tako možnost njihovega poslovanja s preostalim svetom.

2. Prenova

Prenova mora temeljiti na osnovi regionalnih značilnosti. Le tako lahko vzdržujemo in nadgrajujemo privlačnost naših pokrajin in njihovih posebnosti, na kar smo zelo ponosni. To bo omogočalo ohranjanje raznolikosti med pokrajinami, kar bo še popestrilo že tako pestro kulturno krajino. Pomembno vlogo bi namenili varovanim kmetijskim in naravnim območjem ter se posvetili ureditvi degradiranih krajev. S tem bi se povišala samozadostnost po prehrani ter ohranitvi čistega in zdravega okolja. Vključno s tem bi omejili izgradnjo poslovnih con in oživitve že obstoječih ter zapolnitev praznih površin znotraj naselij namesto širitev nazven na območja kmetijskih zemljišč. Poseben poudarek je potreben na odpornost na naravne nesreče. S tem bi omogočili večjo varnost in urejenost krajine. Predvsem mora prenova biti osnovana na prenovi in obnovitvi že obstoječih stanovanj, saj bomo s tem ohranili krepitev identitete in ohranjanje kulturne dediščine. Tako bi dosegli omrežje večfunkcionalnih naselij z visoko kakovostjo bivanja in ohranjeno identiteto. S tem bi se krepil tudi turizem, kateri je v stalni rasti na svetovni ravni. S tem bi največ pridobila lokalna okolja, katera imajo ogromen potencial za njegovo izvajanje.

3. Vključenost

Povezovanje med generacijami je ključno za prenašanje znanj in izkušenj starejših na mlajše. Zaradi hitrega tehnološkega preskoka in novih tehnologij pa je na mlajših, da starejše vpeljejo v njihovo uporabo. Dostopnost storitev in socialne varnosti sta najpomembnejša za kakovost ljudi vseh starosti. Vključenost vseh socialnih skupin tako omogoča možnost zadovoljevanja svoje potrebe ob hkratnem zaveda-

nju, da je razvoj trajnosten, od katerega bodo imele to možnost tudi prihodnje generacije. Poseben poudarek pa je v izboljšavi javnega potniškega prometa, saj je s tem povezana večja stopnja dostopnost in mobilnosti, varovanje okolja kot tudi oživitve bolj oddaljenih območij. Tukaj je predvsem poudarek na železniškem prometu, saj predstavlja ogromen potencial tako za potnike kot tudi za tovor, ki omogoča zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti regij. Posledično to omogoča policentričen razvoj poselitve in gospodarstva. S tem bi se razbremenil tudi tovorni promet po cestah in hkrati blagodejno vplivalo na okolico z manj emisijami.

4. Zdravo okolje

Prijetno in zdravo bivanje v okolju pripomore k boljšemu počutju. Zato je pomembno, da za okolje tudi poskrbimo. Z zakonom bi pripomogli, da zelene površine v mestih obstanejo in se tam uredijo parki, kateri imajo osrednjo vlogo zaradi ekoloških in okoljskih funkcij. Kar pripomore k izboljšanju kakovosti življenja, počutja družbe ter prinašajo gospodarske koristi. Varovana območja, kot so Natura 2000 in Triglavski narodni park obstaneta vsaj v trenutnem obsegu, kar bi dosegli z višjimi standardi zavarovanih območij. Spodbujanje ljudi v ukvarjanje s kmetijstvom je način, s čimer ohranimo sedanjo kulturno krajino, ter s tem ustavimo zaraščanje najboljših kmetijskih zemljišč.

Ravno urejena krajina skupaj z gozdom sta ključna dejavnika na poti k zdravemu okolju, ta pa pripomore k zdravemu bivanju ljudi na njegovem območju.

5. Trajnostno upravljanje virov

Da bomo okolje ohranili zdravo in prijetno je potrebno poskrbeti tudi za trajnostno upravljanje z viri. Pri nas je v ospredju najširši in in pri ljudeh zelo priljubljen naravni vir – gozd. Zato je potrebno, da z njim ravnamo spoštljivo ter skrbimo za posek v primernem obsegu. To bi spodbudilo lokalno gospodarstvo, s čimer bi se možnost zaposlitve na tistih območjih povečala. Poudarek pri predelavi lesa je v tem, da ne izvažamo surovine v tujino, vendar da je v čim večji meri obdelamo pri nas. Prav tako je potrebno preprečiti, da se gozd ne razširi preveč, saj bi s tem izgubili najboljše kmetijska zemljišča. S preprečitvijo izgradnje elektrarn, katere so škodljive okolju, se ponuja možnost za izgradnjo njihovih alternativ. Te so na primer hidro elektrarne in uporaba geotermalne energije. Ta nam ponuja možnost izkoristka energije skorajda po celotnem območju Slovenije. Ravno geotermalna energija ima velik potencial v prihodnosti, saj bi z njo lahko ogrevali veliko število stanovanj in gospodarskih objektov, s čimer bi se zmanjšala odvisnost po tujih energentih.

VII. ZAKLJUČNA MISEL

ALMA ZAVODNIK LAMOVŠEK, MAJA SIMONETI

Ne glede na izredno pozitiven pristop vključevanja študentov v proces snovanja vizije prostorskega razvoja Slovenije, ki jim omogoča ponotranjenje obravnavanih vprašanj ter nabiranje izkušenj s področja prostorskega načrtovanja na strateški ravni, se je vendarle treba vprašati o kontekstu, izhodiščih in ciljih in nastajajoče vizije. Kontekst je dokaj jasen, gre za prenovu obstoječe Strategije prostorskega razvoja Slovenije (2004) in aktivnosti, ki jih s tem namenom vodi MOP. Kot eno izmed izhodišč za prenovu SPRS lahko razumemo zadnje Poročilo o prostorskem razvoju (2015), ki pa ni doživelo širše javne razprave niti ni sprejeto na Vladi ali v Državnem zboru RS (prim.: Ocena stanja in teženj v prostoru RS, 2001). S tem je teža poročila bistveno zmanjšana, saj ne odraža dejanskega družbenega konsenza o obstoječem stanju v prostoru, niti o prednostih nalogah na področju prostorskega razvoja.

Največ odprtih vprašanj pri snovanju nove vizije prostorskega razvoja Slovenije pa se zdi prav okoli njenih ciljev. Zakaj sploh potrebujemo novo vizijo? Ali so se dosednji cilji trajnostnega prostorskega razvoja bistveno spremenili? Morda se je spremenila celo družbena paradigma v celoti in ji je treba prilagoditi tudi nadaljnjo smer prostorskega razvoja? Predvsem pa si želimo vedeti, na katera ključna vprašanja in izzive bo nova vizija prostorskega razvoja Slovenije sploh naslovljena.

Po zgledu, kako dobro in organizirano pripraviti in voditi tovrsten projekt, ni treba hoditi daleč. Ozreti se moramo le v lastno preteklost. Eden najboljših izdelkov, ki je sicer nastal še v Socialistični republiki Sloveniji so prav zagotovo, danes skoraj pozabljeni Poglavitni smotri in cilji urejanja prostora (1974), ki so v izhodišču postavili tri temeljne smotre urejanja prostora:

- ▶ kakovostno okolje
- ▶ policentrični urbani sistem in
- ▶ usklajena namenska raba vseh površin.

Slika 27: Naslovnica publikacije Poglavitni smotri in cilji urejanja prostora (1974), za katero je ilustracije prispeval Božo Kos, na dom pa jo je prejelo vsako slovensko gospodinjstvo.

Literatura in viri:

- Ocena stanja in teženj v prostoru RS, 2001: Urad RS za prostorsko planiranje, MOP. Sprejeto na Vladi RS 20. decembra 2001. Ljubljana
- Poglavitni smotri in cilji urejanja prostora, 1974: Zavod SRS za RPP. Ljubljana
- Poročilo o prostorskem razvoju, 2015: Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, MOP. Ljubljana
- SPRS, 2004: Strategija prostorskega razvoja Slovenije, Državni zbor Republike Slovenije in je objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 76/2004 ter velja od 20. julija 2004 dalje. Ljubljana

PRILOGA

**Plakati z javne predstavitve
Vizije prostorskega razvoja Slovenije do 2050
v avli UL FGG**

IZHODIŠČA

UL, FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO
PREDMET: METODIKA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA
ŠTUDENTI: 1.LETNIK PROSTORSKO NAČRTOVANJE

Na osnovi predelane literature smo se razdelili na 4 skupine, kjer je vsaka skupina predelala eno od izhodišč, ki so predstavljale osnovo gonilnih sil.

1. ANALIZA RAZISKAV

Kot samostojno pripravo na oblikovanje vizije prostorskega razvoja Slovenije smo najprej predelali obstoječa gradiva, ki so nam pomagala pri razumevanju stanja in deloma tudi procesov v prostoru. Delo je potekalo po vsebinskih sklopih. Razdeljeni smo bili v skupine, kjer je vsaka skupina predelala določeno literaturo:

- Poročilo o prostorskem razvoju
- Poročilo o razvoju
- Kazalniki TR razvoja za Slovenijo
- Analiza izvajanja v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije predvidenih programov in ukrepov
- Analiza stanja, razvojnih teženj ter usmeritev za strateški prostorski razvoj Slovenije

Na podlagi analize smo premislili kje vidimo potencialne in možnosti za nadaljnji razvoj Slovenije. Te potencialne smo imenovali gonilne sile.

2. IZHODIŠČA GONILNIH SIL

- Demografija Slovenije
- Izhodišča MOP za prenavo SPRS
- Strategija pametne specializacije
- EU 2020
- Alternative

Po skupni razpravi smo nekoliko preoblikovali gonilne sile, ki predstavljajo izhodišče za skupno vizijo.

3. GONILNE SILE

- dostopnost
- zdravje
- razvoj regionalnega gospodarstva
- lokalna ekonomija
- vključenost
- krepitev regionalne ravni
- krožna ekonomija
- prenova krajine in infrastrukture
- regionalnost
- trajnostno upravljanje virov

4. SKUPNA VIZIJA

Končna skupna vizija vsebuje tudi slogan, ter ime vizije. Je plod skupnih analiz in raziskav, ki so nastajale vse od začetka projekta oblikovanje vizije.

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

METODA DELA

ŠTUDIJSKI PROGRAM: MAGISTRSKI ŠTUDIJ PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA
PREDMET: METODIKA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA
ŠTUDENTSKA DELAVNICA - VIZIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE
ŠTUDENTI 1. LETNIKA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA

Predstavitev
vizije

Končno nalogo pri pripravi vizij prostorskega razvoja je predstavljala združitev vseh štirih izdelanih vizij in oblikovanje nove, skupne vizije. Postopek izdelave vizije je potekal podobno, kot oblikovanje samostojnih vizij. Najprej smo se lotili opredelitve gonilnih sil, jih primerno podprli z razlagami in dodali grafično vsebino, ki dodatno prispeva k razlagi naše vizije prostorskega razvoja Slovenije. Končni izdelek predstavlja predstavitev vizije v publikaciji ter na plakatih.

Za dodatno okrepitev izdelanih vizij smo se odločili še za grafično podporo izdelanih vizij, pri čemer nam je svetovala strokovnjakinja. Vizije smo ponovno pregledali, dopolnili ter dodali izdelane grafike. Izdelane vizije smo predstavili predstavnikom MOP ter ostalim sodelujočim študentom in strokovnjakom.

Z upoštevanjem razvitih scenarijev, smo nekoliko preoblikovali gonilne sile, jih dopolnili z dodatnimi pojasnili ter podkrepili s sloganom in imenom vizije. Po izdelavi dopolnitev smo vizije predstavili ostalim skupinam študentov in mentorjem ter delo nadaljevali na podlagi komentarjev.

Na drugem posvetu, ki so se ga udeležili predstavniki MOP, strokovni delavci in študenti, smo pridobili celovit vpogled v problematiko, ki se pojavlja pri prostorskem razvoju Slovenije. Dodatna izhodišča smo pridobili na uvodnem dogodku priprave vizij, kjer so nam predstavniki MOP podrobneje predstavili postopek priprave vizije.

Za dodatno podporo izdelanih vizij smo razvili scenarije pozitivnega, negativnega in dejanskega trenda prostorskega razvoja v Sloveniji. Pri izdelavi scenarijev smo vsebino razdelili na tri področja in sicer krajino, poselitev in infrastrukturo.

V skupinah smo na podlagi stanja in trendov prostorskega razvoja Slovenije izoblikovali gonilne sile, jih dodatno podprli z razlago in nato izdelali prvo različico vizij. Pri oblikovanju gonilnih sil smo se osredotočili na prostorski, gospodarski in družbeni razvoj Slovenije.

V prvem koraku smo se lotili analize trenutnega stanja na podlagi strokovnih dokumentov prostorskega, gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja v Sloveniji in EU. Oblikovali smo izhodišča za nadaljnje delo.

SPRS

Analiza
trenutnega
stanja

2. posvet
MOP

Gonilne
sile

Scenarij

Dopolnitev
vizij

Grafična
predstavitev

Izdelava
skupne
vizije

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za gradbeništvo in gozdarstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

SCENARIJI VIZIJE PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE

UNIVERZA V LJUBLJANI, FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO

Predmet: Metodika prostorskega načrtovanja

Studenti: Tanja Elsner, Ajda Kafol Stojanović, Alen Mangafić, Ana Potočnik

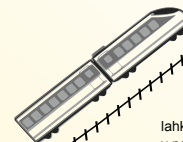
Srečen Slovenec ...

Sedim na vlaku, ki drvi med zelenimi gozdovi in zamišljeno zrem skozi okno. Ker sem danes s faksom zgodaj končal, sem po ne pretiranem premisleku sklenil, da se iz Ljubljane domov odpravim s hitrim vlakom, ki je nedvomno najcenejša in najhitrejša različica prevoznega sredstva. V mislih me preganjajo bližajoči se izpiti na faksu in moja babica, ki jo grem danes obiskat v dom za ostarele v svoji domači vasi. Stopim z vlaka ter se sprehodim do kolesarske postaje, kjer se na hitro spoznam s svojim novim konjičkom ter odpedalim po asfaltirani kolesarski poti, obdani z zelenico in drevoredom, ki me prav pomirjata. V pičlih petnajstih minutah sem pred domom starejših občanov, ki je pred kratkim zaživel v prenovljenem nekoč opuščnem industrijskem kompleksu in kar ne morem verjeti, kako fantastično vse skupaj zgleda z vsem tem zelenjem in ohranjenimi opečnatimi industrijskimi dimniki, ki delujejo kot kakšen okras.

Positivni scenarij za Slovenijo:

- Hitri in cenovno ugodni javni potniški promet
- Samooskrba
- Ekološke kmetije
- Kupovanje hrane od lokalnih kmetov
- Medgeneracijsko sodelovanje
- Sožitje z naravo
- Ohranjanje narave in njenih virov.

Narava je sestavni del Zemlje in ona je naš dom. Če želimo, da bo ona do nas prijazna in spoštljiva, moramo biti prav takšni tudi mi do nje in najboljši občutek me prevzame, ko pomislim, da se tega v današnjem času velika večina ljudi in tudi velikih družb dodobra zaveda.

Pobere nahrbtnik in se odpravi na pot. Ozka vijugasta, asfaltirana cesta ga med gozdovi naključno pripelje v Slovenijo. Piše se leto 2050.

Med prostranimi zelenimi gozdovi občuti mir in tišino, ki ga spominjata na domovino. Opazuje neokrnjeno naravo, žuboreče smaragdne potoke, ob katerih se lahko po naporni hoji spočije na zelenem mahu, v potoku pa se brez skrbi napije in umije. Ko se spušča po ozki razpokani asfaltni cesti ob potoku naleteli na osamljeno zapuščeno ruševino. Majhna lesena hiška, ob njej pa iz kamenja zidan malo večji hlev. Verjetno je bila to nekoč manjša kmetija. Vrt zaraščata »šavje« in trava, na travnikih in njivah pa poleg sadnih dreves rastejo že breze in smreke. Začne premišljevat:

»Le kaj privede ljudi, da se izselijo iz tako prijetnega, neokrnjenega naravnega okolja. Le kam gredo?« Po slabem kilometru hoje, ko se soteska razširi, ozre sredi travnika enodružinsko hišo živo oranžne barve. Ko se približa, vidi da se ne daleč stran nahaja še ena... Mešani občutki tujca so lahko prispodoba za pestro slovensko podeželje, na katerem najdemo tako pozitivne kot negativne stvari.

Čas je, da spregledamo ...

Scenarij trend za Slovenijo:

- Odtujitev človeka od narave
- Poskus oživljanja tradicionalnih kmetijskih krajin
- Neaktivna stanovanjska in zemljiška politika
- Nezaposlenost
- Ljubljana - zelena prestolnica Evrope

Ko se svet obrne na glavo ...

Življenje v tej državi se je obrnilo na glavo. Z ženo prebivava v naselju Veneča, severno od Murske Sobotice, ki razen naju nima več prebivalcev. Najini otroci in vnuki so se preselili v Celje, saj se zaposlitve na našem območju že dolgo več ne dobi. Sedaj, kot upokojenec, na terasi pred svojim vinogradom počivam in misli mi zaplavajo v mojo preteklost, premišlujem, le kaj je šlo narobe, ko sem bil še mlad. Vzrokov za tako stanje je veliko.

Negativni scenarij za Slovenijo:

- Opustitev regionalnega razvoja
- Preseljevanje mladih v večja mesta
- Manjša mesta izgubljajo javne storitve
- Pozidava zaščitenih območij
- Slabe prometno infrastrukturne investicije
- Daljša delovna doba
- Nezaposlenost
- Podeželje se zarašča
- Drago izobraževanje

Upam, da se Slovenija prebudi iz te nočne more in se začne postavljati na lastne noge. Mojim vnukom je uspelo dobiti redno zaposlitev, zato vidim v tem svetlo točko in navdaja me upanje, da bo to uspelo tudi drugim. Želim si zdravo in čisto okolje za svoje otroke in vnuke, da se bodo tudi oni, kot smo se mi v mladih letih, kopali na slovenski obali, uživali v sprehodih po naravi in uživali doma pridelano zdravo hrano.

Ponekod se prostor načrtuje trajnostno in vzdržno, okoliju in ljudem prijazno. Tako okolje je odprto do vseh. Tujci se počutijo dobrodošle in srečne. Ponekod pa se prostor še danes načrtuje nekontrolirano s kratkoročnimi učinki. V takem okolju je lahko družba nesrečna, obupana in razslojena. Le posamezniki še občutijo »srečo«. Čas je, da spregledamo, gledamo celovito na prostor, širše in dolgoročno ter v načrtovanje vključimo družbo in skupaj ustvarimo nekaj dobrega za skupno lepšo prihodnost Slovenije.

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GRAJENJE IN PROSTOR

VIZIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE: STREHA ZA VSE

UNIVERZA V LJUBLJANI, FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO
Predmet: Metodika prostorskega načrtovanja
Študenti: Tanja Elsner, Ajda Kafol Stojanović, Alen Mangafić, Ana Potočnik

MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE

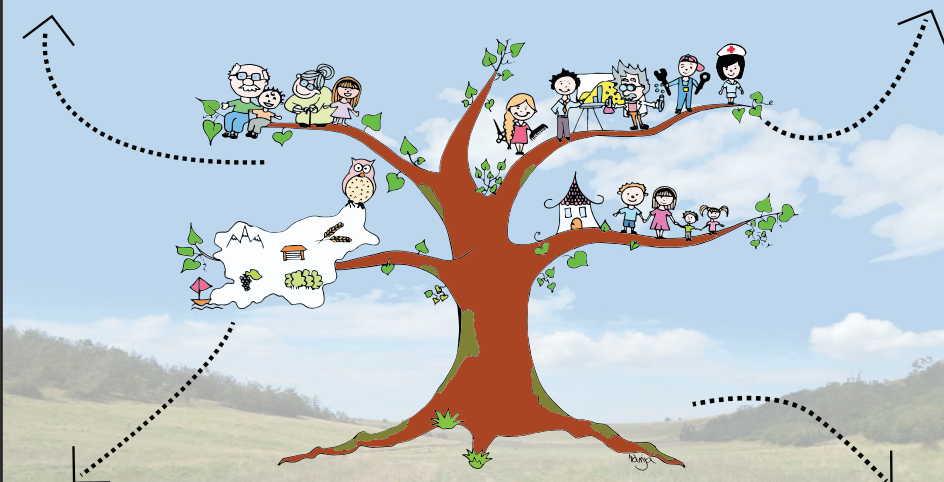
- Medgeneracijsko sodelovanje bo prisotno povsod.
- Razvoj družbe bo trajnosten.
- Znanje starejših bo pomemben del družbenega kapitala.
- Delovna mesta mladih bodo kakovostna, starejši bodo ostali delovno aktivni.
- Starejši bodo bivali v mešanih soseskah.
- Sistem medgeneracijske izmenjave stanovanj bo učinkovit.

"Slovenija,
kjer je kakovost
bivanja na prvem
mestu."

ZAPOSLENOST PREBIVALSTVA

- Stopnja zaposlenosti bo visoka.
- Izobraževalni sistem bo temeljil na povezovanju izobraževalnih institucij s trgom dela.
- Poudarek bo na praktičnem delu in interdisciplinarnosti.
- Delodajalci bodo spodbujali in nagrajevali uporabo trajnostnih oblik prevoza na delo.
- Univerzalni temeljni dohodek bo pripomogel k odpravi začaranega kroga revščine.

REGIONALNI RAZVOJ

- Načrtovanje in upravljanje na ravni regij bo učinkovito in uspešno.
- Regije bodo uravnoteženo razvite, nudile bodo delovna mesta ter tako zmanjšale dnevne migracije.
- Kmetijstvo v regijah bo obujeno in razvito, spodbujala se bo lokalna pridelava hrane.
- Regije bodo medsebojno sodelovale in se povezovale.
- Regije bodo usmerjale poselitve.

UČINKOVITA STANOVANJSKA IN ZEMLJIŠKA POLITIKA

- Izvajanje bo učinkovito in aktivno na vseh treh ravneh (državnem, regionalnem in lokalnem).
- Zagotovila se bodo kakovostna bivanjska območja.
- Urejena bodo degradirana območja, izboljšana bo prehranska varnost ter razvoj podeželja.
- Urejena bodo lastniško-pravna razmerja in najemniška razmerja.
- Povečalo se bo število socialnih in najemniških stanovanj.

Študenti:
Tanja Elsner, Ajda Kafol Stojanović, Alen Mangafić, Ana Potočnik

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Vizija prostorskega razvoja RS

UL FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO
PREDMET: Metodika prostorskega načrtovanja
ŠTUDENTI: Domen Ovčar, Žan Pavlin in Miha Trstenjak

**Z znanjem,
voljo in
naravnimi
danostmi
do uspeha!**

Obuditev regionalnega gospodarstva

Dobro gospodarstvo je temelj dobre družbe in glavna gonilna sila države, ki vpliva na vse ostale elemente okoljskega, družbenega in prostorskega razvoja. Slovenija ima velik potencial v naravnih danostih, ki so glede na raznolikost slovenskega prostora regionalno zelo pestre in prepoznavne, zato bo nadaljnji razvoj usmerjen v regionalno izrabo naravnih virov. Gospodarstvo se umešča tam, kjer so najboljše naravni pogoji za razvoj in raziskavo ali pridelavo naravnih virov. Kot primer lahko vzamemo dober izkoristek lesa, saj se območja bogata z gozdom lahko zelo dobro izkoristijo. V mislih imamo lesno predelovalno verigo, ki temelji na izrabi lesne mase od sečnje do končnega izdelka. Na splošno je industrija usmerjena v visokotehnološke panoge, z industrijo povezano onesnaževanje pa se zmanjšuje. Regionalni gospodarski razvoj, ki temelji na prepoznavnosti naravnih in drugih virov je treba usmeriti v inovativne oblike trajnostnega turizma, izkoriščanja

Inovativna Slovenija

Inovativna Slovenija je vizija, ki je nekoliko bolj gospodarsko usmerjena. Poudarek je predvsem na trajnostno izkoriščenih naravnih virih, ki so lahko v povezavi z znanjem in voljo doprinešajo h gospodarskemu uspehu.

Povezanost gospodarstva in šolstva

Poudarek na večji povezanosti srednjega in visokega izobraževanja z gospodarskimi družbami se pojavlja že v času šolanja. Izobraževalne ustanove in podjetja tako v medsebojnem sodelovanju pridobijo na večjem naboru primernega kadra, ki se ustrezno usmeri in izobrazi že v času šolanja; kot tudi na povečani konkurenčnosti, razvojem novih tehnologij in prepoznavnosti, kar pripomore k lažjem shajanju podjetij med gospodarsko krizo in nenehnemu dohajanju svetovnim trendom. Gospodarske družbe imajo tako na voljo redni dotok mladega, primernega in perspektivnega kadra. Hkrati potekajo tudi redno vseljenjsko učenje za zaposlene v gospodarskih družbah, kar pripomore k reševanju problema stagnacije v posameznih podjetjih. Že v samem začetku izobraževalnega sistema se spodbuja izvajanje določene politike, kar pripomore k zavedanju v družbi da noben politik ni slabše. Za dobro učinkovito gospodarstvo je namreč potreben širok kader izobraženih ljudi, ter ažurni podatki glede strukturiranja števila primerno izobraženih ljudi.

Infrastruktura in dostopnost

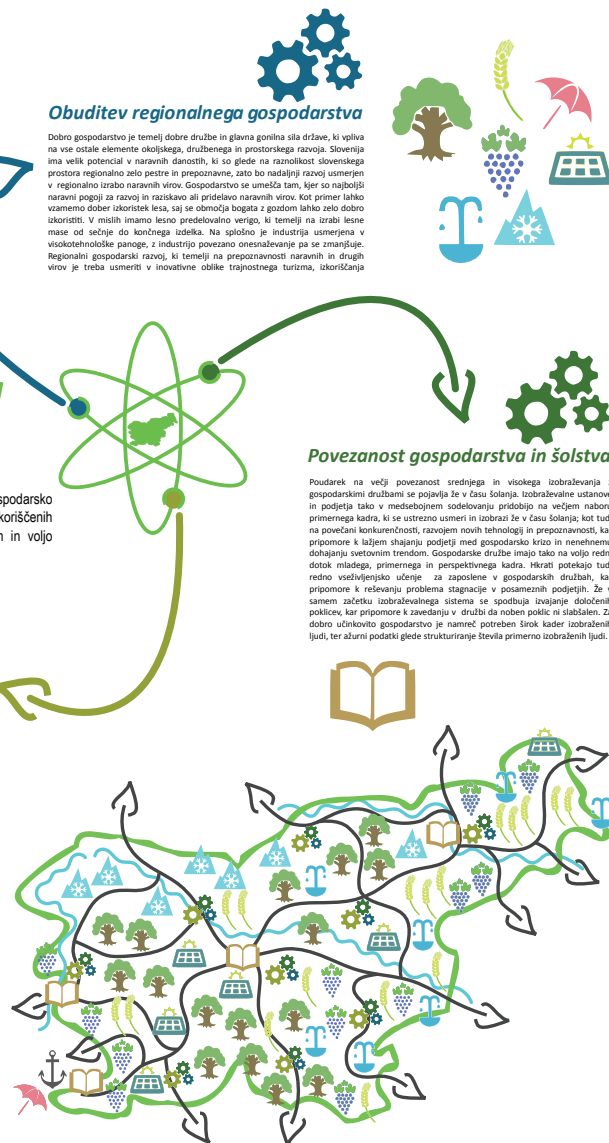
Dobra infrastruktura so pljuča za gospodarstvo, zato so dobre prometne povezave, ki so razporejene po celotnih regijah še kako pomembne. V preteklosti se je pri razvoju večinoma investiralo v cestno omrežje, zato se bo v prihodnje investirali predvsem v železnico, pri cestnih povezavah pa bodo rešila le problematična vozlišča, ki se jih ne da z železnico. Železniški transport je namreč eden od najbolj energetsko učinkovitih načinov motoriziranega kopenskega transporta in eden od najbolj varnih oblik prevoza, hkrati pa je tudi zelo učinkovit pri rabi prostora. Dvotirna železniška proga tako prepleže mnogo več tovora v istem časovnem obdobju kot pa avtocesta, zato se večino tovornega prometa usmeri prav na njo, kar prispeva k zmanjšanju cestnega tranzita. Celotno železniško omrežje je potrebno posodobiti s potrebnimi rekonstrukcijam, ki skrajšajo čas transporta, ter elektrificiranjem, ki poveča učinkovitost in zmanjša onesnaževanje. Predvsem veliko potezna je izgradnja drugega tira, ne samo Koper-Divača, ampak po celotnem omrežju. Nekdanja slepa črvenjska, kot so Kočevje, Velenje, Lendava in Mursko Sobotu, se bodo nadaljevala in racionalno povezana. S tem se izboljša dostopnost in tako omogoči družbi in podjetjem to prednost-imeti železnico bližini.

Evropska
in državljan
Pridržano za gradbeništvo
in geodezijo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO IN PROSTOR

VIZIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE 2050: AKTIVNA DRUŽBA

UL, FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO
PREDMET: METODIKA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA

ŠTUDENTI: MAJA JEZERNIK, MAJA JORDAN, AMBROŽ LOŽAR, JASNA MUNDA, KARIN RKMAN.

2050

ZAKAJ IME VIZIJE - AKTIVNA DRUŽBA?

Uresničitev vizije temelji na interaktivnem pristopu, kjer sami spreminjamo in odgovarjamo na dolgoročne spreminjajoče trende.

POMEN LOGOTIPA

Hitri vlak predstavlja nadgradnjo obstoječe železniške infrastrukture kot priložnost za nadaljnji razvoj Slovenije in sicer je instrument za visoko stopnjo dostopnosti in mobilnosti, zmanjševanje degradacije okolja, omogočanje zmerne policentričnega modela poselitve in razvoj gospodarstva ter zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti regij.

POVEZAN, OHRANJEN IN
EKONOMSKO-KONKURENČEN PROSTOR
ZA KAKOVOST ŽIVLJENJA

Komentar: V tradicionalno večfunkcionalnem prostoru je vse bolj v ospredju gospodarstvo, ki temelji na novih oblikah ekonomije, trajnostni rabi virov ter uravnoteženem dostopu do infrastrukturnih sistemov, ki vplivajo na dvig kakovosti življenja. Menimo, da vizija prostorskega razvoja Slovenije temelji na treh gonilnih silah: zdravem okolju, infrastrukturni opremljenosti in ekonomski varnosti.

EKONOMSKA VARNOST

- model regionalnega gospodarskega kroga,
- vodilne gospodarske dejavnosti: gozdarstvo, ekološko kmetijstvo in zeleni turizem,
- podeželje kot slovenska turistična destinacija,
- prehranska varnost.

ZDRAVO OKOLJE

- ohranjanje biotske raznovrstnosti,
- vzdrževanje zelenih površin,
- nizkoogljična družba,
- racionalna raba naravnih virov,
- ohranjanje tradicionalnih poselitvenih vzorcev,
- koncept kompaktnega mesta,
- model zmerne policentrizma.

INFRASTRUKTURNA OPREMLJENOST

PROMETNA INFRASTRUKTURA

- modernizacija prometnega omrežja,
- strokovno učinkovito načrtovanje,
- upravljanje prometnega povpraševanja,
- integracija JPP,
- sistem obveščanja potnikov.

KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

- visoka razvejanost IKT,
- povezani energetski sistemi,
- urejeni vodooskrbni sistemi,
- izgradnja čistilnih naprav,
- ločeno zbiranje komunalnih odpadkov.

ŠPORTNA IN KULTURNA INFRASTRUKTURA

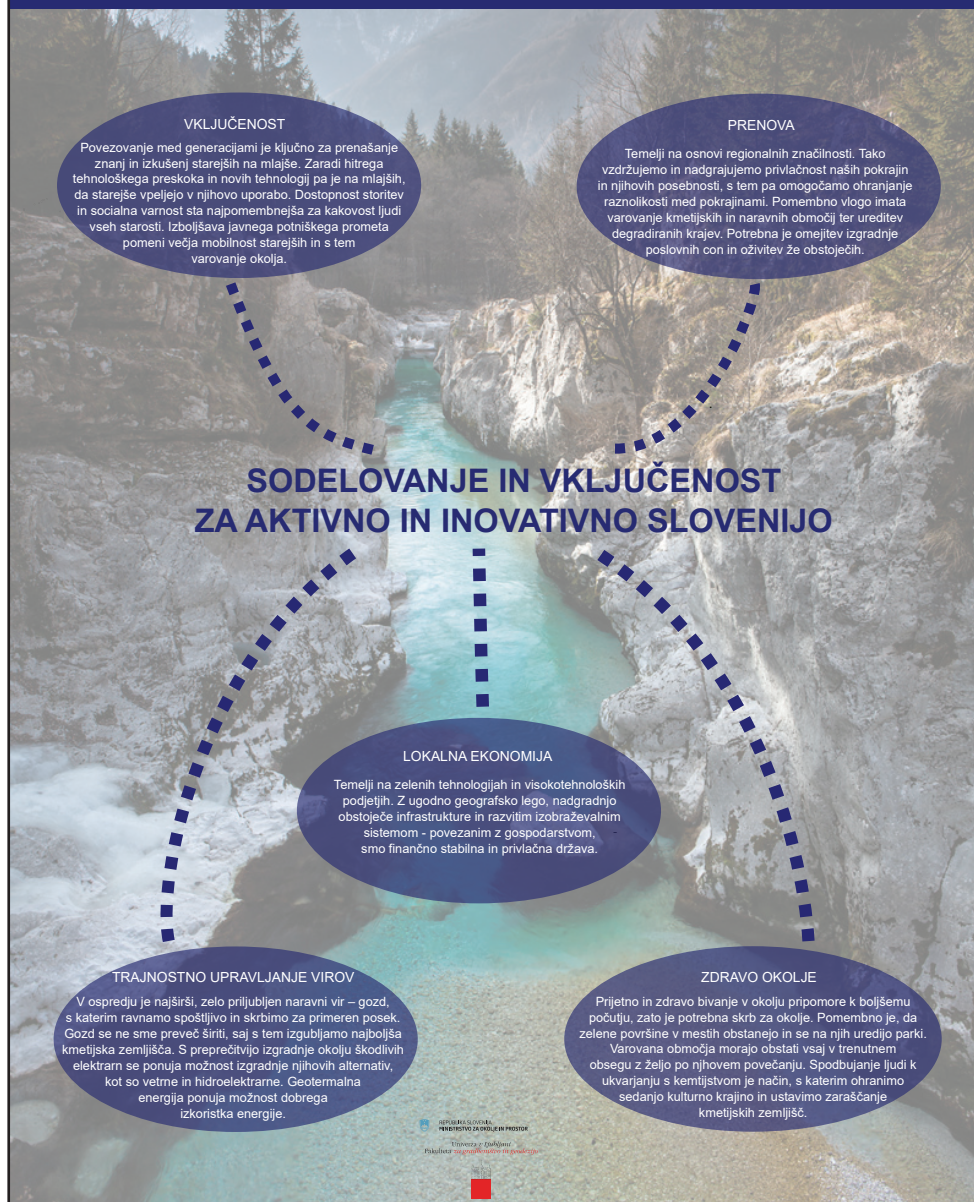
- ohranjanje materialne in nesnovne kulturne dediščine,
- kakovostna in raznovrstna športna infrastruktura.

MINISTRSTVO ZA
PROSTORSKO NAČRTOVANJE
IN GRAĐEVINARSTVO
Ljubljana, 1. avgust 2023
Publikacija: vizija-prostorskega-razvoja-slovenije-2050

VIZIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE 2050:

Inovativna Slovenija - aktivna družba - aktiven prostor

UL, FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO
PREDMET: METODIKA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA
ŠTUDENTI 1. LETNIKA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA

Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo
v sodelovanju z Ministrstvom za okolje in prostor

Študentska prostorsko-planerska delavnica:

Vizija prostorskega razvoja Slovenije do 2050

Študenti magistrskega študija Prostorskega načrtovanja (MA) 2015/2016
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

Mentorici: doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek, mag. Maja Simonetti

Urednica: doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek

Oblikovanje in naslovnica: asist. dr. Gašper Mrak

Bibliografska oprema in informacijsko-dokumentacijske storitve: doc. dr. Teja Koler Povh

Založila: UL FGG

Ljubljana, 2016

Publikacija je brezplačno dostopna na tej povezavi:
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/6142/>.